

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Tractatvs Qvintvs. De Censuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

TRACTATUS QUINTUS DE CENSURIS.

QVÆSTIO I.

Utrum incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto?

1. **H**omicidium omnino occultum voco, quod ad eod occultum est, ut nullâ ratione probari possit in iudicio, neque in notitiam hominis devenire, nisi ex confessione homicidæ. Hoc posito.

2. Prima sententia asserit, ex ejusmodi homicidio irregularitatem non incurri. Ita aliqui ex antiquis apud Sylvestrum verb. *dispensatio* num. 12. ubi Vercillus docet, in occultis non requiri dispensationem, propter depositionem vitandam, quia occulta (inquit) peccata non habent vindictam, sed quia de eo, super quo dispensatum est, quis accusari non potest. * Et expressius Vincen. qui ait, * quod homicida omnino occultus celebrare potest & ordinibus uti, si egerit condignam poenitentiam, quia iste non est obnoxius Ecclesiæ, cum peccatum sit occultum. * Sic ex illis refert Sylvest. ubi supra, & verb. *Homicidium* 3. num. 11. quæst. 8. Quos sequitur M. Joannes de Tabiena verb. *irregul.* 5. nu. 3. ubi in summario hæc habet. * Homicidium si sit omnino occultum & homicida egerit poenitentiam, non indiget dispensatione. Et licet in explicatione hujus conclusionis dispensationem cum aliis expofeat, non sibi contradicit, quia non eam exigit, quando certum est, homicidium esse omnino occultum, ut constat ex principio, quo ducitur, nempe d. dispensationem esse necessariam; secundum Laurent. Joannem, Archidiaconum, & Panormitan. * ne quis constituat se iudicem in causa propria, existimando omnino occultum, quod non est. * Si ergo certum sit, homicidium esse omnino occultum, tam ipse Tabiena, quam authores, quos refert, negare consequenter debent, necessariam esse dispensationem.

3. Eandem sententiam tenet cum aliis Manuel Rodrig. to. 1. quæst. reg. q. 24. art. 11. ubi sic ait. * Scio, communem esse opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo; (id est omnino occulto) nullam tamen video rationem, neque auctoritatem, quæ id efficaciter probet; imò omnia jura, quæ huic videntur suffragari sententiæ, omnino refragari existimo. Ideo statuitur conclusio probabilis, quod per homicidium occultum, nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noster doctissimus Castro, &c. Et eam opinionem

primo probat decretalis expressa in cap. ex tenore, de tempor. ordin. in qua sic dicit Alexand. Tertius: *Verum tamen, quia peccatum occultum est, si promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.*

4. Cum citatis, id esse probabile, sentit ex eadem Minorum familia Fr. Ludovicus de Miranda in *Manual. tom. 2. quæst. 8. art. 12. fol. mibi 89.* ubi de argumento ex superiori textu efformato, inquit. Hoc certe argumentum est fortissimum pro hac parte, ad probandum, quod irregularitas non contrahitur per peccatum, sive delictum omnino occultum. Nihilominus contrariam sententiam ex fundamento infra examinando ipse defendit, dicens: * & hoc sufficit ad hoc, ut propter hanc solam rationem, prædicta opinio videatur probabilior, & tenenda. * Hæc Miranda, in quibus, licet contrariam sequatur, nihilominus opinionem excusantem ab irregularitate homicidam omnino occultum, probabilem fatetur, neque in conscientia damnum, qui eam fuerit amplexus. Quem sequitur ex eodem ordine Brunus Callaing. de *Privil. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. mibi 243. §. Verum non levis*, dicens. * Qui iam respondent, per tale homicidium omnino occultum non induci irregularitatem: hæc sententia est multum probabilis, sed quia contraria est probabilior, & communior, &c. * Quibus subscripsit Anselmus Gomez Benedictinus in *Thesaur. scientiæ moralis cap. 20. §. 41 fol. 103.* Et probabilem esse sententiam P. Stentius *Recollect. quæst. Mor. Misc. pro regul. ribus sub sect. 3. num. 16. Machado tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7. num. 2. fol. mibi 138.* & P. Mendo in *Cru. ciatam disp. 37. cap. 6. n. 7.* quia contrariam, quam sequitur vocat veriore, & communiorem. Et multis cum Rodriguez probat P. M. Fr. Antonius Baco in *sum. disp. 30. cap. 10.* cui planè assentitur. Denique, probabilem esse, clarè sentit Pellizarius in *Manual. Regul. tom. 2. tract. 9. cap. 3. sect. 4. num. 140.* ubi ait, esse probabile, non incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, quod scilicet nullâ ratione probari possit in iudicio, neque in notitiam hominis devenire, nisi ex confessione ipsius occisoris. In quo sensu homicidium omnino occultum usurpatur à ferè omnibus authoribus citatis, dum defendunt, vel probabile dicunt, non inducere irregularitatem.

5. Dixi ferè ab omnibus, quia M. Tabiena ubi supra, per homicidium omnino occultum intelligit, quod non potest probari in iudicio, dicens: * Est omnino occultum prout occultum d. intelligitur contra probabile. * Et in hoc sensu usurpat Panormitanus apud illum. Quod est valde notandum,

dum, quia tunc dicitur, non esse probabile in iudicio, secundum M. Joannem à sancto Thoma 2. 2. *quest.* 64. *disp.* 23. *art.* 2. * Quando non potest iudicè probari, quia nullus exstat testis, nec acceptione maior, nec sunt indicia, nec clamorosa insinuatō.

S. UNICUS.

Judicium Auctoris.

6. Dico primò: sententia M. Tabienæ in hoc sensu sustineri non potest; & omnes suprà citati contrariam certam existimant, quia non est omninò occultum, quod duobus notum est, ut ex terminis liquet; magis enim occultum est, quod unitantum, quod pròinde omninò occultum propriè dicitur. Quapropter, nisi termini à propria significatione alienentur, sententia Tabienæ falsa prorsus est, & in re gravissima contra omnes, qui ex homicidio, etsi in iudicio probabile non sit, si tamen in notitiam hominis, absque occisoris confessione devenire possit, irregularitatem incurri: certum existimant.

7. Dico secundò: idem dicendum ex communi Doctorum, etiam si homicidium omninò occultum sit, in sensu stricto suprà exposito. Probat nonnulli, quia ita videtur decisum à Gregorio IX. in *cap. final. de tempor. ordinat.* ubi rogatus Pontifex, an Clerici, qui committunt adulterium, perjurium, homicidium, aut falsum testimonium, permitti debeant in susceptis ordinibus ministrare? ait: * Respondemus, quod si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidii post penitentiam in jam susceptis, vel excipiendis ordinibus impediri. * Verum hic textus rem non evincit, quia ex eo solùm constat, homicidas esse irregulares, licet homicidium non sit ordine iudiciario comprobatum, nec notorium. An verò sufficiat, esse commissum, licet omninò occultum sit? Non determinat Pontifex, in hoc capite. Quidquid dicat Glossa. Rectè enim stat homicidium; etsi nec in iudicio comprobatum, nec notorium, exercitium ordinum impedire; & tamen secus dicendum, si omninò occultum sit.

8. Per quæ satis explicatur *cap. ex tenore* ab Alexandro III. priùs editum, in quo, non de homicidio, sed de aliis delictis, sermo est. Quæ si comprobata, aut notoria non sint, peractâ penitentia, non impediunt ordines suscipere; nam ut cum Navarro, Martino de Ledesma, Castro, & Corduba tradit Henriquez, *lib. 7. de indulgentiis, cap. 13. num. 5.* * Ob nullum crimen occultum, etiam nefandum sodomia, (excepto unico homicidio) incurritur immediate ulla irregularitatis pœna. *

9. Efficacius igitur probatur ex eo, quod homicidio est in iure imposita irregularitas: sed homicidium, quantumvis occultum, est verè homicidium, & actus externus consummatus sub irregularitate prohibitus: ergò quantumvis occultum irregularitatem inducit. Confirmatur, quia occidens Clericū omninò occultè, incurrit excommunicationem, ergò & irregularitatem: æquè enim sub utraque pœna est prohibitum tale homicidium. Confirmatur secundò, quia excommunicatus celebrans, etiam si omninò occultè, irregularitatem contrahit, secundum communior sententiam; ergò & qui alterum occidit, quantumvis occultè. Consequentia est evi-

dens. Ideò contrà Castrum *lib. 1. de leg. penult. ult. conclus. 3.* & alios Doctores, oppositam tenent acriter invehitur Suarez *disp. 40. sect. 3. num. 2.* in sententia Glossarum, & Doctorum. Quod pœna xerat *disp. 31. sect. 1. num. 67.* Cui ego assensum non solum censuræ incurritur, etiam si delictum sit omninò occultum, ut patet de excommunicatione, & suspensione, sed in pœnis inhabilitatis ad aliquem effectum idem contingit, nam qui commisit sanguinea uxoris in primo, vel secundo gradu non habuit, privatur jure petendi debitum, quod non occultum sit delictum; & qui propriam uxorem occidit, ut cum altera contrahat, est inhabilis ad contrahendum, etsi uxoricidium omninò occultum sit, ut omnes Doctores sententur: ergò si irregularitas sit censura, siue tantum pœna inhabilitatis, nonnes, à fortiori incurritur, quamvis delictum omninò occultum. Ideò, re melius consideratâ, sententiam mutavit Castro in secunda editione, & mutavit alios in illa perstistisse.

10. Addunt nonnulli, post Concilium Tridentinum, negari absque errore non posse, ex homicidio omninò occulto irregularitatem incurri, quod interpretant definitum *sess. 14. cap. 7. de Reformat. & sess. 24. cap. 6. sic* Leander à Sacramento *tom. 3. tract. 1. cap. 10. quest. 5.* verum cum plures post Concilium, vidimus, vel negaverint, vel saltem probabile opinatum judicaverint, non ausim dicere, id delictum, imò nec credo argumentum ex illo efficax debere. Quia Concilium *sess. 14. cap. 7. citat.* occultum homicidium vocat, quod nec ordine iudiciario probatum, nec aliaratione publicum. Et de illo definit, quod voluntarium est, irregularitatem Pontifici reservatum inducere: nil verò de omninò occulto, etsi voluntario, decernit. In *sess. autem 24. nu. 6. supponit* Concilium, irregularitatem incurri ex delicto occulto, & ejus dispensationem Episcopo committere, dummodò non sit homicidium voluntarium. An voluntarium sit homicidium omninò occultum? Non explicat, nec supponit Concilium: ergò aliud id probandum erit, quia totum decreti robur subsistit, dum delictum alia non omninò occulta inducant irregularitatem ab Episcopo dispensabilem; secus verò homicidium voluntarium: hujus enim irregularitas non est ab Episcopo dispensabilis, sed per Concilium Pontifici reservatur. In quo stat discriminem hujus delicti, et aliis occultis, quoad dispensationem irregularitatem ex illis provenientium. Et sic exponunt Concilium plures Doctores citati, & citandi. Quapropter aliud probari debet, ex homicidio voluntario omninò occulto irregularitatem incurri. Quod non ex alio capite, ut suprà diximus, nisi quia homicidium est imposita à jure irregularitatis pœna, ad quam incurrendam sufficit actus externus consummatus, cui quantumvis occulto, certissimè est, Ecclesiam posse irregularitatem imponere; & quod delictum impositum fuerit, suadet stylus curiae, & praxis universalis Ecclesiae.

(77)

QUESTIO

QVÆSTIO II.

Utrum Episcopi, & alii jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, possint dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto?

S. I.

Nonnulla præmittuntur.

1. Quæstione præcedenti statuimus, ex homicidio omnino occulto irregularitatem incurri. Inquirimus modò: An si voluntarium sit, ejus dispensatio sit Pontifici reservata? Homicidium voluntarium in præsentiarum strictissime accipitur pro eo, nimirum, quod per insidias, aut per industriam fit: quod Hispanè dici solet: *de caso pensado*: ac proinde quando non ex consilio, maturâ deliberatione factum, licet in se volitum sit, & ex animo directo accidendi, ut contingit, quando ex repentina ira, vel rixa perpetratur, aut quando excedendo moderamen inculpate tutele, non dicitur voluntarium, sed casuale; quia licet metaphysicè voluntarium sit, moraliter vero, prout usurpatur à Concilio, dum concedit Episcopis facultatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto provenientes, *excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, *strictius accipitur. Quod colligitur ex illis Concilii verbis: *Eum, qui per insidias, aut per industriam occiderit proximum, de altari evelli debeat, &c.* Et ex illis: *Si verò homicidium non ex proposito, sed casu, &c.* Et ita docent Avila, Rodriguez, Peyrinus, Coninch, Machado, Marchinus, Hieronymus Garcia, Antonellus, Squilante, Angelus, M. Donatus, quos refert Diana p. 12. in resol. Miscellanea fol. 217. & probabile esse putat, cum hic, tum p. tract. 15. res. 21. & amplectitur p. 7. tract. 2. res. 32. Et expressè tenent Henriquez, Perez, Plaza, Salzedo, Fr. Franciscus à S. Juliano, & alii, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 5. tract. 2. disp. 10. q. 12. Quapropter de solo homicidio voluntario, ut supra explicato, præsentem modò institutam quæstionem, suppositi veritatem aliis examinandam remittens.

2. Cum autem concessio generalis Episcopis in Concilio facta ad dispensandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientes, favorabilis sit, quòd sit Principis privilegium, ac proinde amplè interpretandum, ut docet Thom. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 2. & sola excipiat irregularitas ex homicidio voluntario, & hæc exceptio, ut potè odiosa, strictissime sit interpretanda, ea scilicet ratione, quæ minus concessioni favorabili deroget: scire maxime oportet, quòd nam dicatur à Concilio delictum occultum. Plures asserunt, occultum in hoc Concilii loco dici, quòd verè in judicio probari non potest: ac proinde occultum accipiunt, prout opponitur probabili. Sic Garcia de Beneficiis p. 2. cap. 11. n. 46. Gutierrez lib. 1. Canonice. quæst. cap. 13. n. 27. Rodriguez in Addit. ad Bull. S. 9. in fine, & alii apud Dianam p. 7. tract. 2. res. 15. Alii verò communiter asserunt, occultum in præsentia dici, quòd non est publicum, &

tiam si ab aliquibus scilatur; atque aded si ad forum contentiosum deductum non sit, posse Episcopum dispensare in irregularitate ex illo suborta. Ita Doctores communiter apud Dianam supra, ubi sexdecim refert, & sequitur. Quibus addit M. Hyacinthum Donatum p. 2. tract. 4. de violata clausura quæst. 32. fol. 66. & plures apud ipsum: & alios, quibus citatis, consentit Dicastillo de censuris tract. 10. disp. 4. sect. 2. n. 98. dicens, esse communem sententiam. Quia Concilium committit Episcopis dispensationem, quando delicta occulta sunt, & ad forum contentiosum non deducta, ergo ex eo quòd deduci possint, nil inde contra Episcopi potestatem inferre licet, quia verificatur nihilominus adesse quiddam requiritur à Concilio, ut Episcopus possit dispensare, nempe delictum esse occultum, & non esse deductum ad forum contentiosum: atque adeo in magna civitate quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, ait Diana, non sufficit impedire Episcopi dispensationem, quia verè delictum dicitur occultum, prout distinguitur à notorio, & publico, quòd docent etiam Henriquez, Sayrus, Sanchez, & alii, quos ibidem adducit.

3. Addit, cum Navarro, & Portel, Donatus supra nu. 6. * Si delictum contingat committi in magna Congregatione, & sciatur immediatè, & evidentè ab octo, vel decem illius, etiam si sint viri magnæ auctoritatis, non dicitur simpliciter notorium, cum factum ignoretur à majori parte illius congregationis. Navarro, & Portel ubi supra. * Hactenus M. Donatus ibi: Et ipse p. tract. 13. quæst. 50. fol. 278. latius discursit, dicens n. 6. * Quòd si Pater blasphemaret coram centum filiis, & sic de similibus quæ fiunt privatis domibus, non possunt dici notoria, quia deest loci qualitas. * Pro qua citat Graffium.

4. Plus addunt alii, Episcopum vigore Tridentini posse dispensare in irregularitatibus ortis ex delictis etiam notoriis, & publicis, dum non sint deducta ad forum contentiosum, quia in Concilio idem significat, delictum esse occultum, ac non esse ad forum contentiosum deductum. Ita doctissimus P. M. Fr. Joannes à Sancto Thoma 2.2. quæst. 6.4. disp. 23. n. 2. Ubi sic ait: * Universaliter intelligitur (nempe in decreto Trident.) delictum occultum, quòd non est deductum ad forum contentiosum, etiam si probatè possit juridicè, & notorium sit in civitate. * Quem sequitur Anselmus Gomez in Thesauri scientia moral. cap. 40. fol. 99. dicens: * Serà occulto no estando en tela de justicia. * Cui facit Diana supra p. 7. tract. 2. res. 31. Ubi cum Marchino, & alijs existimat, probabile esse, Episcopum posse dispensare in homicidio casuali publico. Quòd (si non sit deductum ad forum contentiosum) tenendum necessariò est in sententia M. Joannis à S. Thoma, ut ex ejus verbis constat, & tradit expressè Brunus Cassiaing. tom. 1. Privileg. Regular. tract. 4. cap. 1. proposit. 5. in fine fol. mibi 169. ubi sic: * Adjunge præmissis rationibus, quòd irregularitates semper censentur occultæ, donec ad forum contentiosum devenierint. * Sic ille de irregularitate ex homicidio voluntario sermonem instituens, quæ sunt valde notanda. Dicitur autem delictum deductum ad forum contentiosum, quando jam judicè est delatum & parti intimatum, ut docent Sayrus in Thesauri, lib. 4. c. 17. nu. 21. & P. Enriq. lib. 14. de irregu. 6.20. à n. 4. & juxta Barboss. de potest. Episc. alleg. 39. requiritur ut lis sit jam contestata. Vide Leander à Sacram. tom. 4. tract. 17. quæst. 47. His positis.

S. II.

Questionis resolutio.

5. Certe est apud Auctores omnes, Episcopum dispensare posse in irregularitate proveniente ex homicidio casuali occulto, quia id Episcopis conceditur in Tridentino, dum sola irregularitas ex homicidio voluntario occulto excipitur. Ex quo capite censeo contra Dianam, & Marchinum, nullatenus posse dispensare, si homicidium casuale sit publicum, quia nullibi talem facultatem concessam invenio. Existimo etiam contra M. Joannem à Sancto Thoma, num. 4. citatum, delictum dici publicum quoad hunc effectum, licet non sit deducum ad forum contentiosum: hic est enim communis peritorum, & interpretum Concilii Tridentini sensus, & ut credo, non solum stylus curiæ, sed totius Ecclesiæ praxis.

6. Præfens igitur questio solum est, an attenta explicatione præfata Tridentini, possit Episcopus dispensare in aliqua irregularitate proveniente ex homicidio voluntario? Quod autem de Episcopo dixerim, dictum puta de aliis jurisdictionem Episcopalem habentibus.

7. Conclusio sit: posse Episcopum dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto, id est soli homicidæ noto. Moveor, quia Concilium solum excludit homicidium voluntarium ab illis delictis, super quorum irregularitate, dispensandi facultatem Episcopis sibi concedit; atqui nil ipsis indulget circa homicidium omnino occultum (quia de omnino occultis non est illi sermo,) ergo nullam quo ad hoc exceptionem facit. Ita ex antiquis M. Tabiena verb. irregul. cum Panormitan. & aliis, & Angelus verb. homicidium, quest. 1. Et post Tridentinum tenent plures apud Hyacinthum Donatum part. 3. tract. 11. quest. 9. num. 8. Ubi sic: * Covarru. multis allegatis, Miranda, Angelus, Lezana, & alii viri gravissimi probabiliter tenent, Episcopum posse dispensare super omni irregularitate proveniente ex crimine omnino occulto, & quod nullis potest testibus probari, neque aliter, quam per propriam confessionem sciri, &c. * Idem tenet M. Texeda tom. 2. lib. 3. tract. 3. num. 188. Ubi sic scribit: * Potest Episcopus dispensare in irregularitate ex homicidio (voluntario) omnino occulto orta, dummodo ita sit occultum, ut nullus alius sciat, id delictum fuisse commissum a tali persona, nisi solus ipse homicidæ, &c. Probatur ista sententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate contracta ex homicidio omnino occulto, ergo sicut Episcopiante Concilium poterant dispensare in prædicta irregularitate, id etiam possunt post Concilium jure communi. * Et infra: * Obijcies: Concilium Tridentinum in prædicta sess. cap. 7. expressè asserit, quod in homicidio voluntario, etiam si fuerit occultum, non liceat dispensare. Respondeo, Concilium non loqui de homicidio omnino occulto, sed aliquomodo, scilicet de illo, quod in iudicio probari non potest. Quibus ego addo, (attende) quamvis alias sciatur aliunde, si iudicio probari non possit. * Hæc M. Texeda, cui consentit M. Bannez 2. 2. quest. 40. art. 1. dub. 4.

8. Eandem sententiam cum Alphonso de Castro

Covarr. & aliis defendit Miranda tom. 2. quest. 1. 10. conclus. 1. dicens: * In prædicta irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto, Episcopi dispensare possunt, cum ibi subditur. Hanc conclusionem tenent expressè Covarr. Clem. si furiosus, de homicid. 2. p. 3. num. 4. de probat. ex multis Doctorum auctoritatibus, quos recitat, & sequitur: & præcipue ex Abbate in cap. ex tunc, & eam etiam tenet, & probat tanquam nimis probabilem P. Alphonso de Castro, & Angelus. Flumetasserunt, quod in irregularitate proveniente ex homicidio omnino occulto, & quod nullis potest testibus probari, neque aliter, quam per propriam confessionem sciri, potest Episcopus dispensare. * Et infra ad difficultatem, ex textu Concilii de tam respondet, non obstat verba, quæ in eo continentur: * Nam Concilium intelligendum est de homicidio occulto, quod quamvis actu non sit detectum in iudicio, neque ad forum contentiosum, est tamen ex se probabile, quamvis actu iudicio ordinario non sit probatum; non autem ex homicidio omnino occulto, de quo in præfatis loquimur, quod probari nullo modo potest. Nulla conclusio verissima, & probabilissima est. * Hæc ille cum citatis. Quilaxius, quam Textibiquitur.

9. Quibus adde Brunnus Castalis, in prim. Regul. part. 2. tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. 24. v. ubi sic ait: * Respondetur, posse contrarium ante dictum dispensare super irregularitate primo modo occulta (id est ex homicidio voluntario ita occulto, ut à nemine possit in notitiam hominum adduci, nisi à solo occisore) quoniam Episcopus potest super illa dispensare, ut tenet Covarr. Abbas, Castrensis, Angelus, Bannez, Valdeus, & alii. * Et ita etiam tenet cum Abbate Manuel Rodriguez tom. 1. quest. Regul. quest. 1. num. 11. Ad difficultatem vero ex Concilio liberrime respondet: * Concilium loqui de homicidio, non de omnino occulto, sed tantum de illo, quod ad iudicium, & notitiam hominum deduci potest, & probari. * Sic Brunnus, quæ sunt valde notanda, quæ passim occurrunt.

S. III.

Confectaria.

10. EX dictis sit, Prælatos Regulares, Generales, nimirum, & Provinciales, posse cum subditis in prædicta irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto, vigore Concilii Tridentini dispensare. Ratio est, quia nonne Episcoporum comprehenduntur in decreto Concilii, ut docent Manuel Rodriguez tom. 1. quest. Regular. quest. 61. art. 9. Bartholomæus Sancto Fausto lib. 3. Theauri Relig. quest. 125. ver. P. Delgadillo tom. de Penit. cap. 21. num. 1. & alii duodecim Doctores, quos citatos legimus Thomas Hurtado tom. 1. Ref. Moral. tract. 5. 4. num. 128. fol. 285. & plures apud Dianam part. 7. tract. 2. resol. 5.

11. Ideo præfatam conclusionem in terminis defendit Miranda ubi supra art. 10. conclus. 2. dicens: * Generales Ministri, & Religiosorum Prælati, Episcopalem, vel quasi Episcopalem jurisdictionem habentes, bene possunt dispensare cum subditis in irregularitate, proveniente ex homicidio

QVÆSTIO III.

*Vtrum Prelati Regulares, etiam lo-
cales, possint cum subditis dispensare
in irregularitate proveniente ex ho-
micidio voluntario non omni-
nò occulto?*

PArtem affirmativam graves Doctores, (qui-
bus subscribo) sustinent ex privilegio Præla-
ti Regularibus concessio. Ita sentit Re-
verendiss. M. Candidus sacri Palatii M. como Dis-
quis. moral. disquisit. 24. artic. 61. dub. 8. Ubi sic: * Dico:
Prælati Regulares possunt dispensare cum suis sub-
ditis in irregularitate contracta ratione homicidii
voluntarii, occulti tamen, &c. vix privilegii Martini
V. (Priori Monasterii S. Benedicti Vallisoleti con-
cessi) in quo communicant Religiones Mendican-
tium, non solum Generales, & Provinciales, sed eti-
am Præpositi, & Rectores locales, &c. Nec obstat
Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 6. de reformat. &c.
Nam licet non possint ex facultate Concilii Triden-
tini: possunt tamen virtute privilegii Martini V.
concessi Benedictinis, & virtute privilegii con-
cessi Prædicatoribus, &c. & Julii Secundi, dispen-
sare cum subditis in irregularitate contracta ex ho-
micidio voluntario. * Haec tenet M. Candidus.

2. Idem tradit M. Joannes de la Cruz de statu Re-
lig. lib. 1. de voto obedientie cap. 6. dub. 19. ubi sic: * Dicit
Prælati Regulares possunt ad omnia dispensare cum
suis subditis in irregularitate homicidii injusti, alias
occulti, & dicitur occultum secundum Navarrum,
quod non est notorium, ita quod à multis sciatur,
licet in iudicio probari possit. Et patet conclusio,
quia Martinus V. concessit, &c. sic ille, & alii,
quos sequitur M. Acarius de Velasco tom. 1. resol. mo-
ral. verbo, Absolutio, resol. 2. num. 2. ibi: * Los Prelados
de las Religiones pueden dispensar a sus subditos en
la irregularidad, que nace de homicidio voluntario
oculto. En este dicho convienen muchos, y muy
graves Doctores. * Quibus consentit Portel in Du-
biis Regul. verb. Dispensare num. 8. dicens: * Possunt
Prælati, etiam Conventuales dispensare cum suis
subditis super irregularitate orta de homicidio vo-
luntario, si sit occultum, non vero si sit publicum.
* Quem sequuntur Sigismundus à Bononia, Bauni-
us, Bassius, Croufers, Palas, & plures, quos cita-
tos sequuntur Leander tom. 5. de irregularit. tract. 2.
disp. 27. quæst. 32. & alii apud Dianam p. 3. tract. 2. resol.
45. & p. 7. tract. 11. resol. 41. ex prædicto privilegio
Martini V. quod ad verbum refert Miranda ubi su-
pra: in quo vivæ vocis oraculo concessit Priori præ-
dicti Monasterii, (& postea omnibus Prioribus, &
Abbatibus aliorum Monasteriorum) quod in foro
conscientiæ cum Monachis super omni irregularitate,
etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi vicem reservat,
(morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi
sanguinis effusione) valeat dispensare, dum tamen aliquod
horum trium non sit notorium, & hoc propter scandalum.
Ergo licet homicidium voluntarium non sit omni-
nò occultum, dummodo non sit notorium, pote-
runt Prælati omnes Regularium cum subditis in ir-
regularitate ex illo proveniente dispensare.

cidio omnino occulto: (nempe voluntario.) Hæc
conclusio colligitur ex prædictis, nam Episcopi,
ut supra dictum, id possunt, &c. * Et ut probabilem
refert Lezana in Sum. tom. 1. cap. 18. num. 44. * Quan-
do homicidium, inquit, est voluntarium, & illicitum,
est ita occultum, ut nullo modo sciri, aut pro-
bari possit, probabile est apud aliquos, posse Præla-
tos Regulares in irregularitate propter illud con-
tracta dispensare, quia etiam est apud illos probabi-
le, posse Episcopos, &c. Exponunt etiam Concilium
de homicidio voluntario occulto, quod aliquo mo-
do probari potest, &c. *

12. Hinc sententiam istam tenuit Manuel Ro-
driguez tom. 1. quæst. Regul. quæst. 24. art. 11. ubi ait: *
Numquid poterit Prælati Regularis dispensare
cum subdito, qui cum esset secularis, vel dum esset
Monachus, fuit homicida omnino occultus? Res-
pondeo affirmativè, nam secundum sententiam,
quam sequitur Covarr. cum multis authoribus, quos
refert, & sequitur; prædicta irregularitas non est
Papæ reservata, sed Episcopis. Ac proinde sicut Ep-
iscopus potest cum suis subditis dispensare, ut supra
dictum est, ita & Prælati Regularis habens juris-
dictionem quasi Episcopalem. Neque obstat Con-
cilium Tridentinum ut obstat putavit Navarrus. Nam
id intelligendum est in homicidio occulto, quod
tunc est probabile in iudicio, & non de homicidio
omnino occulto, quod probari non potest. Nam
Concilium evidenter innuit, quod non procedit,
nisi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non
sit probatum, potest tamen probari. Verum tamen
est, quod contrariam opinionem tenent viri docti,
quam ego quoque in nostra summa Confessorum sum
sequutus, scilicet, quod necessarium sit recurrere ad
Papam ad huiusmodi dispensationem impetrandam.
At modo cum videam contrariam opinionem soli-
do viri fundamento amplius amplector. * Sic
Rodriguez supra retractans opinionem, quam in
Sum. docuerat cap. 178. numer. 3. Ubi de homicidio
omnino occulto loquens dixerat: * Tambien en este
caso es necesario recurrir al Papa por dispensacion,
siendo el homicidio voluntario. * Et cum citatis
sentit, inò ait, esse communem, Hieronymus Gar-
cia in Politica Regul. tom. 2. tract. 10. difficult. 6. dub. 5.
num. 29. dicens: * Es comun opinion, que en el
homicidio omnino occulto dicho (nempe voluntario)
pueden dispensar los señores Obispos, y los
Prelados de la Religion. * Sic ille, sed non bene, quia
communis opinio est in contrarium, quando ho-
micidium fuit voluntarium, & authores, quos ipse
refert, non omnes de voluntario, sed de casu lo-
quuntur. In quo nulla est difficultas, quandoqui-
dem plures supra citati idem asserunt, etiam si pub-
licum sit, dummodo non deductum ad forum con-
tentiosum.

13. Concludendum igitur est, tam Episcopos,
quam Prælatos Regulares habentes, quasi Episco-
palem jurisdictionem, posse cum subditis in irregu-
laritate ex homicidio voluntario omnino occulto
dispensare, quia potestas dispensandi, cum favo-
rabilis sit, potius extendenda, quam restringenda
est. Et Concilio Tridentino probabi-
liter, ut supra, respon-
detur.

3. Idem ita cum Croufers, Bassæo, Miranda, Hieronymo Rodriguez, Vega, & aliis, sentit Thom. Hurtado tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. num. 1166. Nec dictis obest revocatio oraculorum vivæ vocis facta à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. quia in illa non comprehenduntur oracula olim concessa, & confirmata per Bullas speciales Pontificum, quæ proinde non jam vivi oraculi, sed privilegii vim per Bullam Apostolicam concessi obtinuerant. Quod tenent plures apud Dianam part. 9. tract. 7. resol. 61. & p. 10. tract. 14. resol. 24. & part. 11. tract. 6. resol. 45. Videatur Hurtado ubi supra, qui eruditè, & latè de hac materia. Quando autem delictum censendum sit notorium, constat ex superius dictis questione precedenti, §. 1. num. 2. Ubi plures Authores adduximus id explicant, quos sequitur Fr. Antonius Baco Augustinianus in sum. disp. 30. c. 13.

§. UNICVS.

Quid si homicidium voluntarium sit publicum?

4. **A**ffirmant adhuc plures, idem posse Regulares, ac in occulto, dummodo ad forum contentiosum deductum non sit. Ita M. Antonius de Hinojosa in direct. decis. Regul. verb. Dispensatio, fol. 184. Ubi ex concessione Eugenii Quarti Monachis Benedictinis facta, sic ait: * Imò cum Apostolica concessio expressè dicat, quod in irregularitatibus ad Sedem Apostolicam pertinentibus, dispensare possint, absque specifica restrictione, absolute concedi videtur irregularitas in genere ad Sedem Apostolicam quomodo libet pertinet, etiam si ex homicidio voluntario proveniat, &c. dummodo ad iudicium contentiosum non fuerit deductum, &c. Prædictum privilegium maxime notandum est, quoniam excedit plurimum concessionem Martini V. * Hæc M. Hinojosa, ex cuius ultimis verbis, ut bene advertit Leander à Sacram. tom. 5. tract. 27. quest. 33. * Clarè constat, (quidquid postea limitet) posse Prælatos Regulares dispensare cum suis subditis, vi privilegii Eugenii IV. in irregularitate orta ex homicidio voluntario publico.*

5. Et ita expressè tenent non pauci ex alio privilegio Pauli III. eiusdem Monachis S. Benedicti concessio, ubi Prælati indulget cum subditis, singulis annis, prima die Lunæ Quadragesimæ, super quibusvis irregularitatibus, pro tempore quavis occasione, vel causa contractis, dispensare, ita ut, si præsertim concessio revocetur, iterum reintegrari, vel restitui censetur. Sic ibi. Super qua concessione videndus omnino Machado tom. 2. lib. 5. p. 3. tract. 2. docum. 6. ubi ait: * Y assi muchos Doctores afirman, que por este privilegio pueden los Prelados de las Religiones dispensar confus Religiosos en qualquiera irregularidad, que ayan incurrido, como queta que sea, por defecto de mansedumbre, indecencia, o por delicto, aunque sea homicidio voluntario, y publico. * Idem sentiunt Manuel Rodriguez, & Portel apud Dianam 3. p. tract. 2. resol. 45. & putat probabile Leander à Sacram. ubi supra dicens: * Probabiliter certè respondeo, posse Prælatos Regulares dispensare cum suis Religiosis subditis, in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, etiam publico,

quia probabile est, ad id habere privilegium revocatum. Nam Paulus III. concessit Benedictinum, & Machado, & tenet aperte Bruno Galba, inquit, præfati privilegii sunt amplissima, præsertim sunt interpretanda, nec nos restringere debemus. * Et improbare non audeo Diana ubi supra, sed iudicio remittit.

6. Nec obest, ut advertimus §. precedenti, factas concessiones inter vivæ vocis oracula computari, quæ revocata fuerunt à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. Nam cum Gregorius XIII. & Paulus V. per Bullas speciales concessiones Minorum antea confirmaverint, & innovaverint, idem non jam vivi oraculi, sed privilegii vim per Bullam Apostolicam concesserint, & proinde revocata non sunt, sicut neque aliarum vocis oracula ante hos Pontifices concessa, & ad hoc communiter Doctores, quos adduximus, pro rescriptis tract. de seipso prop. 7. numer. 8. cet præfate concessiones factæ fuerint Benedictinis, tamen per participationem fratibus ordinis Minorum competunt: quod sufficit, ut confirmacione, & innovatione privilegiorum Ordinis Minorum, comprehensa intelligantur. Et ita expressè docet Bruno ubi supra tract. 5. cap. 4. p. 1. fol. 243. dicens: * Bulla, & innovacione, & Paulus V. anno 1609 illa absolute confirmavit, cumque omnia confirmaverint, & illa, quæ immediate Minorum Ordini sunt concessa, & illa quæ per participationem possident, cum sint in illorum privilegia, sine dubio utraq; confirmantur. * Ergo omnia privilegia supra adducta pro Prælati Regularibus quoad dispensationem irregularitatis ex homicidio voluntario, live occulto, live publico, verè hodie subsistunt, ac proinde, absque ullo scrupulo, cum subditis uti poterit Prælati. Sic cenfeo, probabiliter dici posse, dumtaxat prædictorum privilegiorum revocatione aliter non constet.

7. Rogabis, quid si homicidium voluntarium publicum Religiosi foret deductum ad forum contentiosum, & ab eo ex defectu probationis fuisse reus absolutus? possit ne Prælati in tali evenitu irregularitate ex illo proveniente dispensare? Respondeo, in hoc casu idem dicendum, quod Debetes communiter loquentes de potestate Episcoporum, quoad alias irregularitates, quarum dispensatio potest committi, quando delicta, deducta ad forum contentiosum, probata non fuerint. Putant enim non posse dici deducta ad forum contentiosum, cum effectu, si probata non fuerint, etiam si mediis deprecatis absolutionem à delictoreus obtinuerit, quia adeo posse dispensari, non aliter, ac si deducta non fuissent. Vide plures, quos citatos sequitur Dianam ad Prælatos Regulares, quoad dispensationem in irregularitate homicidii voluntarii, prudenter applica.

(*)

QVÆSTIO IV.

Virum confessorii Regulares possint dispensare cum secularibus, in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto?

1. **A**ffirmativam partem sustinent non pauci ex duplici privilegio, alio Eugenii Quarti per Bullam concessio Monachis S. Benedicti in compendio Mendicantium insertam. Alio Sixti Quarti per Bullam Minimis concessio, quod habetur in libro, cui titulus, *Monumenta Ordinum*. Primum Eugenii IV. (ut videre est in citato compendio, verbo, *Absolutio*, quoad saculares 2. num. 9.) concedit facultatem absolviendi: * A quibuscumque suspensionum, excommunicationum, & interdicti sententiis, aliisque Ecclesiasticis censuris, & penis, quas à jure, vel ab homine satisfactione injuncta, incurrisse, quomodolibet censentur. * Nominem autem penarum, venire irregularitates ex delicto provenientes, est multorum sententia, quam tenet Thom. Sanchez in *Sum. lib. 6. cap. 5. num. 178.* & alii, quos refert Suarez *tom. de Censuris. disp. 40. sect. 3. num. 3.* & de Relig. *tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 21. num. 16.* ubi bene cadit, verbum *Absolviendi*, pro verbo, *Dispensandi*, sæpe solere sumi.

2. Et ut nulla posset dubitandi ratio manere, utroque utitur Sixtus Quartus in Bulla citata, in qua concessit Fratribus Ordinis Minorum facultatem ad confessiones audiendas, & ab omnibus excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis, & super quacumque irregularitate Ordinario, tam à jure, quam ab homine reservatis, toties, quoties opus fuerit, absolviendi, dispensandi, ac vota quacumque commutandi, sicut potest Dioecesanus. * Simile privilegium concessit etiam Julius Secundus, ut refert M. Hinojosa ubi infra.

3. Ex quibus sic formo argumentum. Omnes confessorii Regulares, utpotè qui privilegiis Minimorum participant, possunt cum secularibus dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus: sed Episcopus potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto, nempe quod nec probari potest in iudicio, nec in notitiam hominis devenire, nisi ex confessione occisoris, ut supra q. 2. num. 7. probatum est: ergo & confessorii Regulares. Consequentia est evidens ex præmissis. Et idè ita expressè tenet M. Antonius de Hinojosa in *director. decis. Regul. verb. Dispensari in saculares. fol. 187.* ubi ait: * Dispensare possunt fratres Confessores cum secularibus in quacumque irregularitate, super qua Ordinarius dispensare potest. Concessit Sixtus Quartus, & Julius Secundus. * Et ex eodem privilegio idem tenent Portel in *respons. tom. 1. cap. 3. num. 1.* & 2. & Corduba in *Sum. verb. Absolutio. casu 43.* Quos sequitur Brunus Cassaigne in *Privileg. Regul. tract. 5. cap. 4. prop. 1.* ubi sic: * Verum non levis difficultas est, si confessorii Regularis potest dispensare (cum secularibus) super irregularitate homicidii voluntarii omnino occulto? (nempe, quod ita occultum est, ut à nemine possit in notitiam hominum adduci, nisi à solo occisore.) Respondetur, posse Confessarium ante dictum dispensare super dicta irregulari-

Pars II.

tate, quoniam Episcopus potest super illa dispensare, ut tenent Covarr. Abbas, Castrensis, Angelus, Bannez, Vivaldus, & alii. Sed Confessorii Regulares eadem, quoad hoc facultate pollet, ergo id similiter potest. *

4. Eandem sententiam tenent Rodriquez, Joannes de la Cruz, Caspensis, Bassæus, Pellizarius, Martinus de S. Joseph & alii, apud Dianam omnino videndum p. 11. tract. 4. resol. 3. Quos sequitur Rever. P. Leander à Murcia Capuccinus in *Quæst. Regul. cap. 7. quæst. 8. n. 92.* dicens: * Pueden dispensar en todas las irregularidades, en que dispensa el Obispo, no solo por derecho comun, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino. * Sic ibi cum aliis.

5. Hæc opinio, ni aliunde privilegia revocata ostendantur, videtur valde probabilis: ad id què judicandum, non parum movet auctoritas sapientissimi Patris Magistri Arauxo, Episcopi Segovienensis, in *Dei. Moral. tract. 2. q. 11. num. 13.* ubi sic scribit: * In materia favorabili, qualis est ista de dispensando in irregularitatibus, non requiritur intrinseca probabilitas, sed sufficit extrinseca virorum non infima notæ, ob quorum auctoritatem non potest evidenter convinci contrarium. *

6. Dices, hoc privilegium non esse in usu. Verum cum pro solo conscientie foro concessum fuerit, & idè ejus usus secretissimus sit, quis poterit cum fundamento affirmare, non esse in usu, apud doctos, saltem Regulares, peritosque; licet apud ignaros, & facultatem, quam habent, ignorans, in usu non fuerit. Ut omittam, privilegia omnia per non usum revocata, revalidata fuisse per Paulum V. ut tradit Joannes de la Cruz lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2. dicens: * Ut privilegium per non usum revocetur, requiritur notitia talis privilegii, & non usus centum annorum juxta dicta cap. 3. dub. 2. tum etiam quia juxta dicta dubio 5. privilegia etiam per non usum revocata, jam sunt per Paulum V. revalidata. * Et Eugenius Quartus (ut refert Diana 3. p. tract. 2. resol. 88.) concessit Benedictinis, quod possint uti suis privilegiis, etiam si contra illa habuerint contrarium usum: quo privilegio per communicationem omnes Regulares fruuntur. Ergo ex non usu præfati privilegii gratis concessio, nil contra nostram conclusionem deduci potest. Quod multis probat Martinus de S. Joseph in *Regul. Sancti Franc. in declaratione Brevium. verb. Dispensare. folio 575.* Nequebunt verò Religiosi Societatis simili privilegio uti, quia non est eis communicatum à Rever. Patre Generali, prout in nostra Religione ad cujusvis privilegii participationem necessarium est, ex concessione Gregor. XIII.

7. Cæterum, quamvis, me judice, negari pruden-ter nequeat, præfatum privilegium à Sixto Quarto concessum fuisse; propter auctoritatem tot, tanto- rumquè Doctorum id testantium; semper tamen Regularibus consulere, ut eo non utantur. Nam usus talis privilegii odiosus est Episcopis, quia raro ad illos erit secularium recursus pro dispensatione irregularitatis. Si enim Regulares dispensent cum secularibus, in quacumque irregularitate possint Episcopi, & hujusmodi privilegio utantur, dispensare poterunt, ut bene expendit Diana supra, quoties opinio probabilis pro Episcopo inveniat; ac proinde in irregularitate vera Bigamiae, quoad ordines minores, & simplex beneficii. Secundo, super irregularitate occulta ex defectu natalium. Terzio, in irregularitate ex defectu lenitatis. Quarto, in irregularitate ex mutilatione alicujus membri. Quinto, in

Q 3

irre-

Irregularitate propter delictum deductum ad forum contentiosum, iudicio finito, punitum. Sexto, in irregularitate occulta hæresis. Septimo, in contracta in bello iusto. Octavo, in proveniente ex homicidio casuali occulto, imò etiam publico, & in ex repentina rixa orto, et si directè volito, & ita (concludit Diana) videtur dicendum in aliis casibus, in quibus Episcopis (nempe jure ordinario) licitum est, super irregularitate cum sæcularibus dispensare. Nam in his posse Confessarios Regulares dispensare vigore privilegii Sexti Quarti, Julii Secundi tradiderunt Doctores superius adducti. * In supra enumeratis autem posse Episcopum dispensare, est opinio Doctorum, qui videri possunt apud illum p. 4. tract. 2. in resolut. 64. 69. 71. 72. 97. & in p. 7. tract. 2. resolut. 25. 27. 29. 31. & 32. Quos sequitur Frat. Antonius Baco in Sum. disp. 30. cap. 12.

8. Quapropter usus prædicti privilegii omnino dissuadendus est Regularibus, ut merito consulunt Portel, & Diana ubi supra. Imò & Prælati idem consulerem; & quod subditis, sub præcepto, præfati privilegii usum prohibeant: tanta enim potestatis usus non expedit omnibus Confessariis Regularibus, sed ad summum Prælati, & viris aliis doctrina, & morum integritate vigentibus.

QVÆSTIO V.

Utrum virtute Bullæ Cruciatæ possit absolvi, seu dispensari irregularitas ex delicto, quæ est purè pœna peccati?

1. **A**ffirmativa sententia est communis Thomistarum, quos refert, & sequitur M. Barnabas Gallego ex Ordine Prædicatorum in *Exposit. Bullæ, claus. 9. p. 2. c. 9. dub. 139.* ubi sic: * Respondeo pures, quæ irregularitas contrahitur per penam delicti, es veridica, & propria censura, & assè se pœde absolvere per virtutem Bullæ, quæ concedit, pœda el Confessor electo per eam absolvere de qualescunque peccatis, & censuras. Esta doctrina es constante en la Florentissima Escuela del Angelico Doctor Santo Thomas de Aquino. * Et iterum in *infra folio 140.* * Esta nuestra doctrina es común entre los Doctores de la Escuela de Santo Thomas, Enseñanza el Maestro Ledesma, el Maestro Soto, el Maestro Bartolomé de Medina, el Maestro Banniz. Los Maestros Miguel Salón, y Pedro de Aragón, el Maestro Nunno, los Maestros Fray Melchor Cano, y Fray Juan de Orellana. El Maestro Alvarez, el Maestro Cofrejo, el Maestro Cabrera, y el Maestro Fray Juan de la Cruz en el Directorio dize, quæ es probable, y quæ es común de los Thomistas. * Hæcens M. Gallego ubi supra, qui, ultra citatos, refert Cordubam, Moure, Carrillo, Joannem Gutierrez, Naldum, & Rodriguez. Unicum hujus sententiæ fundamentum est, quod irregularitas, quæ est purè pœna delicti, est censura: cum ergo per Bullam possit absolvi à censuris reservatis Episcopis toties quoties, & à reservatis Pontifici semel in vita & semel in morte, sequitur evidenter posse similiter absolvi ab irregularitate, quæ est purè pœna delicti.

2. Secunda verò sententia, omnino tenenda, ne-

gat irregularitatem, quæ est pœna delicti, possit absolvi, seu dispensari virtute Cruciatæ, imò etiam contrariæ improbabilitatis notam incurrat, & hanc solam, dicit, Sotum in hac re misere errasse, sum fuisse. Et contra Sotum, & contra Thomistarum militat, ex eadem Florentissima Schola, Martin de Ledesma 2. p. tom. 4. apud Baco de Irregular. in Regul. 4. & Ludovicus Lopez in *consec. q. 2. cap. 92.* Citantur etiam Martinus Soto, Penna, & alii, & ex aliis docet expresse Durandus in *Sum. cap. 27. num. 194. & 250.* & est contraria inter Doctores Societatis, ad eam, ut contrariam vocatam probabilem ab uno Patre S. M. Thome latius expungendam illi iudicavit: sic contrariam non est ullo modo tenenda sententia, quæ contra manum. Quia in contrarium est prædictum Baco, cap. 5. iuste conqueritur de Magistro S. M. Thome, quod in indicelibrorum expurgatione hæc sententiam expunxit, & damnavit in uno Emanueli S. cum eam sui Thomistæ ferè unanimi consensu sequantur. Et Dicastillo de *Censuris, tract. 10. dub. 4. num. 86.* miratur, * id potius in Emanueli S. carum fuisse, expedit corrigi, cum tamen per octo annos in Soto, & aliis ea sententia prius fuisset mandata. * Unde in illo, inquit, potius corrigi domesticum, & ejusdem doctrinæ Dominice familiæ Correctorem, urea ratione incipere pulchrum domo Dei. *

§. I.

Secunda sententia efficaciter susdetur.

3. **H**ic igitur secunda sententia negant, irregularitatem ex delicto posse absolvi virtute Cruciatæ, tubens adhæreo; cujus fundamentum apud Doctores passim reperies. Unum ego superaddam, quod contrariam omnibus in viam reddat. Nimirum, aut illam non esse probabilem, aut probabilem esse, virtute Cruciatæ absolvi, & dispensari potest irregularitatem ex homicidio proveniente. 4. Ratio dilectior est, quia irregularitas ex homicidio est purè pœna peccati, ergo si irregularitas quæ est purè pœna, possit absolvi, seu dispensari virtute Cruciatæ, negari id nequibit de irregularitate ex homicidio. Quod autem hæc pœna sit, apertis evincitur argumentis. Nam Doctores purè pœnam esse, negant, in eo fundantur, quod duplex irregularitatis species in irregularitate ex homicidio contineatur: alia, quæ est in pœna delicti, alia ex indecentia, seu ex defectu lenitatis: his enim vocantur eadem species significari solet, quam, simul cum pœna delicti, in prædictam irregularitatem coalescentem concurrere, putant auctores, quæ irregularitatem ex homicidio non esse purè pœnam, ut videre licet apud Magistrum Gallego ubi supra, Bart. de Medina in *Summ. lib. 1. cap. 11. §. 9.* apud Baco *tom. 2. quæst. 8. art. 10.* apud Henricum de B. *dulgent. lib. 7. cap. 13. num. 54.* in *Gloss. 4.* apud Martinum Rodriguez *tom. 1. Quæst. Regul. 9. 24. art. 11.* & apud Dianam *p. 4. tract. 2. resolut. 85.* Itaque si ostendamus irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ alius verbis dicitur, ex indecentia, ut ex defectu significatiōis, &

provenire ex homicidio injusto, seu propria auctoritate commissio; evidenter probabimus, irregularitatem ex homicidio esse purè poenam delicti; ac proinde vel hanc posse per Bullam absolvi, vel nullam, quod interdu argumentum.

5. Ad rem ergo: probò, ex homicidio injusto propria auctoritate commissio, non incurri irregularitatem ex defectu lenitatis. Primò, quia hæc irregularitas contrahitur absque ulla culpa occisionis, ut docent omnes Theologi apud Leandrum tom. 5. de irregularitate tract. 2. disput. 7. quæst. 1. ex cap. Clerici, & ex cap. sentent. sanguis. & ex aliis iuribus. Ex homicidio autem nulla irregularitas contrahitur absque culpa, saltem veniali, imò neque absque mortali, ut docent communiter Theologi M. Sotus, M. Bannez, M. Ludovicus Lopez, & alii, quos citatos sequitur M. Joannes de la Cruz in sum. p. 1. præcep. 1. in fine de irregul. dub. 12. & tradit Leander supra disput. 1. quæst. 7. cum Navarro, Henriquez, Suarez, Avila, M. Bitholom. de Ledesma, Navarra, Salon, Filiucio, Ag. dio, Reginaldo, Layman, Palao, Valdello, & aliis, quos sequitur Diana 2. p. tract. 2. Miscell. resolut. 20. En verba ex Navarra lib. 2. de resolut. cap. 1. num. 45. qui ait: * Colligo secundò non incurri irregularitatem ex homicidio, ob levissimam culpam. Quia non est æquitate positum, ut tanta poena (poena enim est semper irregularitas ex homicidio privatae personæ) ob levissimam culpam incuratur, imò, neque cerè ob levem. * Sic ille. Et Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 32. num. 34. dicens: * Hinc deducitur, minus bene aliquos sentire, sufficere levem culpam ad contrahendam homicidii irregularitatem. * Ergo ex homicidio non contrahitur irregularitas, ex defectu lenitatis, sed tantummodo irregularitas, quæ est poena peccati (quidquid contra sentierit ipse Sanchez lib. 8. disput. 21. num. 22.) Aliàs ex homicidio nulla culpa commissio aliqua species irregularitatis incurretur.

6. Secundò, quia irregularitas ex defectu lenitatis incurritur ab ignorante invincibiliter illi, quia sufficit efficere opus, cui imposita est, ut docent communiter Doctores, quos citatos sequitur ipse Sanchez lib. 9. de Matrim. disput. 32. num. 15. * Quia si ve data opera, inquit, si ve ignoranter id fiat, cui est annexa, æquè tollitur significatio, cujus defectu incurritur. * Sed irregularitas ex homicidio nulla incurritur ab ignorante invincibiliter homicidio esse impositam à jure, ut docet M. Cornejo de irregul. dub. 3. conclus. 5. num. 3. ubi contra Dianam 4. p. tract. 2. resolut. 85. dicentem cum Merolla, in tali casu ignorantiam invincibilem solum excusare ab irregularitate, quæ ponitur in poenam homicidii, non vero ab alia, quæ in defectu lenitatis; responderet dicens: * Stare contra hoc, quod ejusmodi irregularitas est specie diversa ab ea, quæ propter homicidium peccaminosum incurritur debet, & solum incurritur (attendente) propter licitam hominis occisionem, quod non potest in hoc casu nostro verificari. * Hæc M. Cornejo, quem citatum sequitur Leander à Sacrament. tom. 5. de irregul. tract. 1. disput. 4. q. 6.

7. Et teneat expressè Portel in Dub. Regul. verb. Ignorantia, num. 19. dicens: * Præmittendum est, aliam irregularitatem confurgere ex delicto, ut ex homicidio, ex celebratione in excommunicatione, &c. in poenam delicti. Alia verò est irregularitas, quæ non ponitur ob delictum, sed indecentia, vel defectu significationis, & comitatur non culpam, sed indecentia, qualis est bigamia, & irregularitas contracta à judice sine culpa damnanter hominem ad mortem

justè. Et quidem certum est apud omnes, hanc irregularitatem secundi generis certo contrahi, etiam si operans operetur ex ignorantia invincibili. Est ergo sola quæstio de irregularitate primi generis orta ex delicto, an ista, quæ poena est, & similis incurran- tur ab operante, invincibiliter ignorante? Sotus, & Ledesma affirmant, Sanchez vero negat probabilius. * Sic ille, quem refert Machado lib. 1. p. 3. tract. 15. docum. 3. num. 3. ubi postquam sententiam contrariam proposuit, hanc probabilem indicat, dicens: * Si bien Portel, y otros defienden, que no se incurre la irregularidad del homicidio culpable, quando se comete con ignorancia della. * Et universaliter nullam irregularitatem ex delicto incurri, ubi adest ignorantia juris positivi eam imponentis, tradunt plures Doctores, quos citatos sequitur Sanchez ubi supra 17. & expressè de irregularitate homicidii, id esse probabile, ex Suarez, & aliis; putat Hieronymus Garciam Politica Regul. tract. 10. diffi. 6. punct. 1. num. 2. Quibus consentit Vetricelli tract. de Missio. rit. 25. quæst. 280. num. 7. quos refert Diana p. 12. in fine, fol. 216. Imò & ignorantiam juris etiam vincibilem, dummodo non licet illa, & supina excusare ab irregularitate homicidii incurrenda, docent Navarrus, Sylvester, Navarra, & alii, quos citatos sequitur Rever. P. Leander à Murcia Capuccinus in Disquisit. in 1. 2. D. Thoma, disput. 4. resolut. 17. & est juxta mentem Patris Sanchez, & aliorum, quos refert disp. 32. citata, num. 34.

8. Ex quibus sic instaurò argumentum. Si irregularitas ex indecentia, seu ex defectu significationis, vel lenitatis incurretur ex homicidio; nulla ignorantia juris positivi, seu poenæ, ab ea incurrenda excusaret, ut constat ex communi Doctorum. Atqui, ut omnes citati concedunt, ignorantia saltem invincibilis excusat. Ergo ex homicidio privata auctoritate commissio non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.

9. Tertiò, quia irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur ab his, qui, ut Ministri justitiæ, ad mortem concentunt, ut tradunt triginta Doctores, quos propriis nominibus, & citationibus expressis refert, & sequitur Diana p. 11. tract. 2. resolut. 63. & alii, quos adduxerat 3. p. tract. 5. Miscell. resolut. 79. dicens: * Igitur secundum Valquez, Turmanum, & Hurtado nullum jus imponit irregularitatem privatis personis ex defectu lenitatis, sed jurà, in quibus supponitur hæc irregularitas, loquuntur tantum de Ministris justitiæ, & his, qui concurrunt ad causæ probationem, vel poenæ executionem. * Sic ille, & alii, quos sequuntur M. Serra tom. 2. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. & Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disput. 7. quæst. 35. & alibi. Ergo qui auctoritate privata alterum occidit, non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, sed tantummodo proveniente ex delicto. Et ita expressè dicit Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 21. num. 73. * Occiso, inquit, privata auctoritate facta non inducit irregularitatem ex defectu lenitatis, sed ratione culpæ.

10. Quartò, quia Baptismus non tollit irregularitatem ex indecentia, seu ex defectu significationis, seu lenitatis, ut docent Archidiaconus, Hostiensis, Joann. Andreas, Butrius, Ancarianus, Villadiego, Ricardus, & alii, quos refert Vetricelli tom. 1. Quæst. Moral. tract. 1. quæst. 19. Et est communis apud Henriquez tom. 2. lib. 13. de irregul. cap. 17. num. 2. ubi explicat, quo modo id eveniat, nimirum, quia eliciens ante baptismum operationem, cui ab Ecclesia imposita est inter fideles irregularitas ex defectu significationis,

nis, * habet radicem, ex qua post baptismum subja-
ceat irregularitati. * Atqui ex homicidio propria
auctoritate ab infideli commissio, nulla post bap-
tismum pullulat irregularitas, ut cum Armilla, Syl-
vestro & aliis tradit ipse Henriquez *supra in Glos. lit.*
L. dicens id provenire * ex generali regula, quod
baptismus tollit omnem poenam ex culpa, etiam ho-
micii, proveniente. * Cujus sententiam ut
communem refert, & sequitur Villalobos in *Sum.*
tom. 1. tract. 21. diff. 7. num. 2. * La tienen casi todos,
y consta de un texto. Esta es la mas probable, y se
ha de seguir en practica. * Ergo ex homicidio sola
contrahitur irregularitas ex delicto: si enim aliam
speciem ex defectu significationis, seu ex indecentia
contineret, hæc post baptismum pullulasset ex ho-
micio ante illum commissio, quia Baptismus so-
lum aufert irregularitatem, quæ est poena delicti,
ut ait Henriquez *supra*: non verò impedit speciem
aliam ex radice ante baptismum posita, post illum
susceptum subortam, qualis est irregularitas ex in-
decentia, seu ex defectu significationis, vel lenita-
tis. Ut omittam, quod quando indecentia oritur
ex delicto, ei, cujus facultati subest irregularitas ex
delicto; subest etiam indecentia, ut loquens de fa-
cultate Commissarii Cruciatæ ad dispensandum in
irregularitate proveniente ex homicidio casuali, docet
P. Bardi in *Bull. p. 2. tract. 2. fol. 441.* * Quando in-
decentia, inquit, oritur ex delicto, *viam* quemadmo-
dum irregularitas ex delicto subest facultati Com-
missarii, ita & indecentia resultans ex eodem deli-
cto: * Cui sermonem instituens de illegitimi di-
spensatione consentit Machado, quem citatum se-
quitur Diana p. 7. *tract. 2. resol. 24.* Ergo si irregu-
laritas ex delicto sit dispensabilis virtute Cruciatæ, in-
decentia ex illo proveniens ejusdem facultati subji-
cietur.

11. Quinò, Episcopus, secundum omnes, po-
test dispensare, ex concessione Trident. in Irregu-
laritate ex homicidio casuali occulto, sed Episcopus
nequit dispensare in irregularitate ex defectu leni-
tatis, ut docent communiter Theologi, ex quibus
supra viginti refert Diana 4. p. *tract. 2. resol. 69.* & alios
Leander à Sacram. *tom. 5. tract. 2. quest. 134.* Quos se-
quitur M. Candidus. *Disquisit. 17. art. 14. dub. 3. num. 5.*
* Cùm Episcopis, inquit, tantum concessa sit fa-
cultas dispensandi in irregularitate contracta ex delicto
ex Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de Reformat.* * Ergo
ex homicidio casuali occulto non provenit irregu-
laritas ex defectu lenitatis, sed tantummodo irregu-
laritas, quæ est poena delicti. Quid plura?

§. II.

Conclusio ex præmissis.

12. EX quibus argumentum, contra communem
Thomistarum sententiam asserentem Irregu-
laritatem, quæ est poena delicti, posse absolvi vir-
tute Cruciatæ, sic urgeo: Irregularitas ex ho-
micio est purè poena peccati, ut probabiliter sal-
tem suadent quinque argumenta proposita, & Do-
ctores *supra* relati: ergo vel probabile est, hanc ir-
regularitatem posse virtute Cruciatæ dispensari, vel
improbabile esse debet, irregularitatem, quæ est
purè poena, esse censuram virtute Cruciatæ dispen-
sabilem. Non video solutionem. Et re bene inspe-
cta, à sequela concedenda non longè abesse videtur
M. Arauxo f. 2. *quest. 76. art. 4. dub. 4. ubi sic.* * Hinc

colligitur aliud discrimen inter hujusmodi Irregu-
laritates, ad homicidium justum, vel injustum
sequutas, quod ab illa, quæ est poena, potius
solvere Confessarii virtute Bullæ Cruciatæ, secus
illa, quæ est purè inhabilitas ratione indecentiæ,
vel significationis, ut tenet Cano, Soto, & Je-
nez, licet opposita sententia mihi venior sit, tunc
ne censuræ in Bulla Cruciatæ solum intelligitur
communicationem, suspensionem, & interdictum. Ir-
regularitatem autem ex homicidio injusto non esse
purè inhabilitatem, certo certius est. Est enim po-
na, secundum omnes: poterunt ergo Confessarii
illa absolvere, virtute Cruciatæ, si censuræ non
veniat.

13. Ideò doctissimus in remoralis Fr. Ladonius
Conceptione non audens improbare Thomistarum
sententiam in 2. p. *Examin. verit. tract. 2. per. 2. cap. 4.*
solutio, vehementer inclinat, virtute Cruciatæ, in
irregularitate ex homicidio absolvi posse. Cum
nulla, inquit, alia hic excogitari irregularitas
possit, præterquam ex delicto, juxta probabiliter
mihi sententiam asserentem, irregularitatem ex
significatione, aut ex defectu lenitatis, in solutio-
nis personis, & ministris locum habere. * Quo-
rent omnes Doctores *supra* citati, & præcipue Di-
na pluribus in locis, licet sibi non constet in 4. p.
tract. 2. resol. 85. cum Merolla dixerit: * Quod ir-
regularitas ex homicidio, licet videatur esse ex deli-
cto, includit tamen præcipue defectum lenitatis.
* Ad quod principium recurrunt Dominici, &
alii, qui sentiunt, irregularitatem ex delicto esse
censuram dispensabilem virtute Cruciatæ, ut
irregularitatem ex homicidio excipiant. Verum
hanc limitationem rejicit Joannes Gutierrez apud
vilam de Censuris, p. 7. *disposit. 10. dub. 4.* qui loco citato
sic scribit. * Dubitatur quarto, utrum irregularitas
contracta ex peccato possit dispensari per Bullam
Cruciatæ? Prima opinio est affirmativa, in Soto,
Medina, Corduba. Hanc autem sententiam imi-
tant Soto, & Medina (attende) quando irregu-
laritas contrahitur tantum propter peccatum, non
tamen quando contrahitur etiam ex defectu signifi-
cationis, ut quando quis injustè occidit hominem:
hic enim est irregularis, non solum propter pec-
catum, sed etiam ex defectu significationis; unde
cunt, hanc irregularitatem non posse per Bullam
absolvi. A qua limitatione omnino longe distat Jo-
annes Gutierrez. *Canonica. Quest. cap. 3.* * Sic ex
refert Avila, quibus satis innuit, limitationem pro-
positam adhiberi non posse, nec excipendam boni-
cicii irregularitatem, si virtute Bullæ absolvi possit
irregularitas, quæ est poena peccati. Quod tenet
Joannem Gutierrez, refert M. Gallego *in summa*, &
bene, quia si limitatio à Soto adhibita illi non po-
teat, consequens uno haustu planè devorat. Eadem
conclusionem probabilem denique censuit F. Lugo
vicus à Conceptione *tom. 2. tract. 1. §. 12. rev. 2. q. 1.*
num. 16. dicens: * Ergo absolvi potest ab Irregu-
laritate orta ex voluntario homicidio, quæcunque
illa sit. Probabiliter constat hæc ultima conclusio
vera.

14. Neque huic sententiæ dissentire potest La-
donius à Murcia, qui in *Quest. Regul. cap. 7. num. 62.*
cum aliis asserit, virtute Cruciatæ posse Con-
fessarium absolvere ab irregularitatibus, à quibus
Confessarii Regulares, virtute suorum privilegio-
rum, possunt seculares absolvere. Et ibidem
asserit, quod prædicti Confessarii Regulares * Pos-
sunt dispensare en todas las irregularidades, en que di-
spensan.

§. I.

Notabilia.

spensat el Obispo, no solo por derecho comun, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino. * Ergo auctor iste sentit aperire, virtute Cruciatæ, absolvi posse ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, id est, non publico, vel notorio, aut (ut alii explicant) non deducto ad forum contentiosum, et si aliis publico. Consequentia est evidens, quia in hac irregularitate posse Episcopum dispensare vigore Tridentini, & per consequens Confessarios Regulares virtute suorum privilegiorum, est hujus auctoris sententia, & aliorum.

15. Adde, si vera esset Thomistarum sententia, non solum posset virtute Cruciatæ absolvi ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, sed etiam ex voluntario omnino occulto; quia in hac posse Episcopum dispensare, docent non pauci, quibus supra ad hæc. Imò & posset etiam absolvi ab irregularitate ex homicidio voluntario, licet publico, ut videtur innuere Fr. Ludovicus à Conceptione ubi supra, quod horribile est dicere: sequelam probo, quia Bulla Cruciatæ nullam irregularitatem ex delicto excipit, ergo ab omnibus eius virtute absolvi poterit. Hoc autem omni probabilitate destitutum esse, patet, tum quia Confessarius electus virtute Cruciatæ habere potestatem, quam Concilium Tridentinum denegat Episcopis: tum quia majorem, quam Commissarius Cruciatæ. Commissarius enim non potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario; quia inter irregularitates ex delicto, quas illi dispensandas concedit Pontifex, hanc expressè excipit: cujus exceptio non solum denegat dispensationem in foro externo, sed etiam in interno, ut communiter exponunt Theologi (quamvis hæc ratio parvi fiat à Trullench in Bullam Cruciatam, lib. 1. §. 7. cap. dub. 15. Quia hæc duas facultates, inquit, distinctæ sunt, & à diversis non fit illatio.) Ergo non subjacet opinioni, quod virtute Bullæ possit absolvi irregularitas ex homicidio, quantumvis occulto, & casuali, ne dum voluntario. Ex quibus concluditur, nullam irregularitatem ex delicto esse virtute Bullæ dispensabilem: alias difficile esset, absurdum illarum evitare. Quod omnino fugiendum est: quidquid contra senserint Auctores citati.

QVÆSTIO VI.

An, qui abortum procuravit, dubitat vero, an fœtus esset animatus, irregularitatem incurrerit?

1. **P**attem negativam probabilem esse, censuit Antonius de Escobar in Moral. Theol. tract. 4. exam. 6. cap. 5. num. 161. sed gravis contra illum insurgit difficultas, ex duplici textu juris Canonici, cap. Ad audientiam, & cap. significasti de homicidio in quibus expressè decernitur, in dubio homicidii irregularitatem incurrere. Quod secus est in aliis delictis. Vtum cum in hac materia sit axioma ab omnibus receptum, irregularitatem non incurrere, nisi in casibus in jure expressis, opere pretium erit, enucleare, de quo dubio loquantur hi textus, ut inde judicium de præfata questione ferre possimus.

* *

2. **D**ubium homicidii multiplex potest esse. Primò, an re ipsa fuerit homicidium: quod dupliciter contingere potest, aut quia dubium est, an fœtus esset animatus; aut si constiterit de animatione, dubitatur, an occisus fuerit. Secundò, quando licet certum sit, homicidium commissum, dubitatur tamen de homicida: aut quia non constat, quis vulnus inflixerit; aut si constat, à quo fuerit inflictum; dubitatur, an ex vulnere, an ex aliquo excessu, obsequuto, an ex incuria medici, mors proveniret.

3. Jam de quo dubio homicidii procedat decisio textuum juris Canonici, non levis controversia est inter Doctores. Plures doctissimi sentiunt, ex prædictis juris capitibus non posse argumentum desumi, ad probandum, in dubio de animatione fœtus, irregularitatem incurrere, quia expressè, inquit, illam decernunt non pro omni dubio homicidii, sed pro aliquo tantum dubio, nimirum, quando constat de morte alicui illata, & dubitatur, à qua causa, aut persona proveniret. Ac proinde in dubio, an homicidium sit sequutum, non incurritur irregularitas. Sic tenet expressè Joannes de Escobar Jurista tract. de utroque foro art. 1. num. 74. ubi sic: * Dubio manente, an homicidium sit sequutum, nulla aderit irregularitas: sicut enim dubitans, an damnum intulerit, vel homicidium commiserit, ad restitutionem non tenetur, quæ jure naturali divino provenit, multo minus irregularitati subjicitur, quæ juris positivi est, &c. Textus autem in dicto cap. ad Audientiam contra nos non est, cum in eo maneat certa mors famuli, circa culpam præbiteri, & certum vulnus, contra quem est juris præsumptio, nempe mortem ex vulnere ab eo illato sequutam fuisse. Quamvis vertatur in dubium circa circumstantiam homicidii, nempe an ex vulnere, vel ex infirmitate, vel ex incuria medici, vel excessu vulnerati mors fuerit sequuta. Nam certo vulnere extante, & morte vulnerati, dubium incidens non debet attendi, ne certum pro incerto omittatur, &c. Nec quidem contrarium habemus textum dicti cap. significasti. In quo etiam habemus certum occisum, ex certo vulnere, & à certo inflicto vulneranti, habemusque certam eius culpam, cum cooperatus fuerit in occisionem, & ita habemus certum effectum, id est, irregularitatem ex certo facto, & ex certo jure procedentem. * Sic ille. Eandem adhibet explanationem Dicastillo tract. 10. de Censur. dub. 3. num. 62. fol. 420. ubi sic: * Accedit, quod jura citata, quæ dicunt in illo casu homicidii debere abstinere à suspensione, & usu ordinum, loquuntur in casu, in quo constat de homicidio simul cum actione adhibita, quæ ex se posset influere, & juvare: in hoc autem casu non constat de homicidio.

4. Eodem modo explicat textus citatos doctissimus Gibalinus tom. de Irreg. cap. 4. num. 17. ex quibus hanc regulam statuit. * Quoties constat de homicidio commissio, dubiumque tantum existit de persona committente, censenda est irregularis, ex peculiari juris dispositione in hac materia: Quod si dubitaretur de ipso homicidii actu, an nempe fuerit aliquis occisus, in nullo foro censendus erit quis irregularis, donec veritas commissi homicidii reperatur. Probatur,

batur, inquit, prima pars ex cap. significasti: ibi enim constabat, maleficum illum, qui Eucharistiam, & altaris ornamenta asportaverat, occisum fuisse: sed dubitabatur, an interfisset ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos impegerrat: an vero ex aliis vulneribus, quibus eum Parochiani conciderant? &c. In cap. quoque ad Audientiam eod. tit. Clemens Tertius eodem modo pronunciat habendum irregularem presbiterum, qui dum corrigeret domesticum suum, illum suo cingulo percussit, & cum interfisset, dubium erat, an ex eo vulnere? an ex alio quopiam morbo? In his casibus, ut vides, dubium erat de homicida, non de homicidio, &c. * Ergo solum contrahitur irregularitas, de qua loquimur, quando homicidium est certum, & non quando dubium est de ipso homicidio. Probat consequentiam Gabalinus nu. 22. * Quia certum est, inquit, irregularitatem in dubio homicidii non incurri, nisi ex peculiari juris dispositione, & in casibus ab illo expressis: atqui jus non loquitur, nisi quando certum est homicidium, & hominem revera interfuisse, sed dubitatur, an vulnus lethale fuerit? an ex alio quopiam vulnere ab alio illato? aut medici incuria, aut denique alia quapiam de causa interfuerit, &c. Igitur in hac materia debemus stare principis universalibus, & duabus illis regulis generalibus: nempe nunquam contrahi irregularitatem, nisi in casibus iure expressis. Secundo, neminem in dubio facti censendum esse irregularem in illo foro, præterquam, ex singulari juris dispositione, in dubio homicidii, in casibus expressis ab illo: atque ita necessarii dicendum est, in dubio ipsius homicidii, & cædis, & non homicidæ, nullam incurri irregularitatem. * Haec tenus Gibalinus.

§. II.

Conclusio ex dictis.

5. PROPTER hæc sententia asserens, eum, qui fecit abortum, sed dubitat, an factus esset animatus, non incurrit irregularitatem, valde mihi probabilis est. Eam tenet Emanuel de Moura opus. de ensal. & incarnationib. sect. 3. cap. 1. n. 27. ubi sic. * Non incurrit irregularitatem ille, qui cum certus sit, iniquè concurrisse ad abortum, dubitat vero, an proles per abortum occisa fuerit, seu jam animata anima rationali. * Quem sequitur Joan. Præposit. p. q. 5. de irregul. dub. 8. nu. 58. * Quia non est, inquit, censendus irregularis ex eo, quod in dubio homicidii aliquis debeat se habere tanquam irregularem, quia si bene perpendantur jura statutaria, advertetur, ea non comprehendere præsentem casum, cum omnia supponant subiectum capax mortis; nam agunt, quando constat de morte alicuius illata, & dubium est, à quo ex variis concurrentibus sit illata. In præsentem vero causam dubium versatur circa conditionem subiecti, an scilicet viveret, nec ne: unde dispositio juris non intelligitur de nostro dubio, & proinde non satis constat, an in præsentem casum irregularitas iure sit illata, & per consequens non est dicenda incurri. * Sic Præpositus.

6. Pro hac opinione consequenter ad sua principia supra jacta militat etiam Gibalinus ubi supr. num. 26. * Quia, inquit, statuens irregularitatem, in dubio homicidii, loquitur tantum in eo casu, in quo certum est fuisse commissum homicidium, & dubitatur, an Titius, qui percussit, etiam occiderit: hic autem cum dubitetur, an factus viveret, dubitatur, an fuerit commissum homicidium: cum igitur de eo casu jus

non agat, in illo non contrahitur irregularitas. * Ex illo, cui adheret Franciscus Bard. tom. de Casib. 6. cap. 7. §. 4. n. 2. & 3. ubi, postquam opinionem communem proposuit, sic ait: * Nihilominus est probabilis contraria opinio. * Et rationem concinnatè addit: * Quia dispositio illa juris in cap. ad Audientiam, in illis capitibus supra citatis, &c. intelligi debet, quando constat de corpore delicti, licet dubietur, an dubitans habuerit influxum in illud delictum. At in casu nostro non constat de corpore delicti, cum dubium sit, an factus fuerit animatus, nec ne: licet fuerit homo: & cum dispositio illa sit penaliter stringenda erit. Proinde nisi constet de homicidio, iudicandum est, delictum illud non esse comprehensum sub tali dispositione, &c. Etsi attente legatur textus juris Canonici, videbitur decisio supponere homicidium jam peractum. * Quibus faciendis. * Doctores alii asserentes, in dubio facti homicidii iudicandum esse irregularem pro foro conscientie, sed pro foro tantum externo, postulatam probationem; pro qua nonnulli referunt Leander à Morcia in Disquisit. in 1. 2. lib. 1. disp. unica, resol. 7. num. 34. dicentes esse probabilem.

7. Præterea hanc sententiam defendunt Pellierius tom. 2. tract. 7. cap. 5. nu. 25. D. Franciscus Verapuse pro Carumuele q. 12. p. 2. §. 6. nu. 599. fol. m. v. de Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 17. docum. 10. n. 3. m. l. c. * La segunda cuestion es, si el que está con duda de la criatura, que por su causa se abortó, está animado, o no, se deba tener por irregular. La mas comun, y recibida opinion es, que si. Fundase, en que el que por causa del aborto, está en duda de si cometo, o no homicidio, y en caso de tal duda, expresamente el dolo, supuesto por el derecho Canonico, que se debe tener por irregular. No obstante, que la contraria opinion defenden Doctores de no poca autoridad: El fundamento que tienen es, porque por sola razon de dolo no queda irregular, el que siendo hecho de la parte lo que buenamente pudo para salir de la duda, se quedó todavia con ella. Ni tampoco el tal que irregular por la disposicion del derecho referido. Por que si bien se consideran los dichos textos, no comprehenden este caso, pues presuponen el fugo capaz de muerte: y así la duda entonces no va a ser sobre si era vivo, o no el fugo, sino de si estaba, o no el que está dudoso. Mas la duda de si la criatura estaba animada, o no, es acerca de la condicion del fugo, conviene a saber, si estaba vivo, o no, con que viene a ser, que ya la irregularidad dispuesta por derecho en caso de duda del homicidio cometido, no haya lugar en la duda de si la criatura estaba animada, o no, por ser principio, que el mismo derecho supone, que la irregularidad, que no es estriete en principio, en él, no se debe admitir. * Sic ille, qui in marginibus Gomezium de Delict. cap. 3. in rubrica de homicidio, nu. 1. Bajardum in Addit. ad Iulium Clarum, quest. 68. num. 1.

8. Hanc opinionem probabilem putat Diana tract. 2. resol. 16. ubi citatis pro illa Moura, & Præposito, sic ait: * Hanc sententiam videntur approbare Gomez, & Bajardus (supra) ubi tenent, quod in dubio factus præsumi debet animatus. Hec opinio probabilis. * Et talem etiam reputat Leander à Morcia in Disquisit. in 1. 2. lib. 1. tract. 2. quest. 10. num. 2. docent Thom. Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 10. num. 4. Suarez de Censuris, disp. 40. sect. 5. nu. 1. apud quem Nivato,

varro, Villadiego, & Covarr. Quibus adde Franciscum de Lugo 1. p. dec. quæst. 26. num. 150. & Leandrum à Murcia in Disquisit. lib. 1. disp. unica, resol. 7. nu. 39. apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus in jure expressis: nullum autem est jus, quod incurri debeat in dubio juris. Unde cum in casu præsentis in dubio juris versetur, eo quod plures, & gravissimi Doctores, ut vidimus, textus juris Canonici exponant, non comprehendere casum, in quo non constet de facto homicidio, qualis est, qui modo ventilatur: necessaria consequentione deducitur, in eo irregularitatem non incurri.

9. Secundò probatur ex regul. juris semper in obscuris. Ubi statuitur, pro illa parte præsumendum esse, pro qua evitatur poena, ut exponit Alciatus regul. 3. præsump. 45. ergo in dubio de animatione factus præsumendum est, non esse animatum: cum agamus de evitanda irregularitatis poena. Quo fundamento viri doctissimi censent, in dubio, an factus sit mas, vel femina, præsumendum esse feminam: ac proinde non esse animatum ante 80. diem, juxta communem opinionem asserentem, maris animari die 40. à conceptu, feminas vero die 80. ut cum Aristotele, Plinio, & aliis tradunt Theologi apud Dianam p. 7. tract. 5. resol. 6.

10. Confirmatur, quia non est irregularis qui consulerit homicidium, dum non constiterit, fuisse commissum, * quia si hoc non constet, ait Sanchez ubi supra num. 44. nulla est possessio, & præsumptio contra consulentem, sed factum manet omnino dubium. * Ergo saltem consulens abortum, non incurrit irregularitatem, quando est dubium de animatione factus. Quia dum hoc dubium adest, verè factum est omnino dubium, cum non constet de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez ubi supra, cui consentit Merolla tom. 1. disput. 3. cap. 3. dub. 2. & expressè docet P. Theaurus 1. p. cap. 16. dicens: in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicuit media fallibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, verbi gr. si solum mandavit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad poenas, nisi constet de corpore delicti, l. 1. §. Item illud sciendum, ff. ad sen. cons. Syllan. Menochius de arbitr. casu 452. n. 20. & procedit tam pro foro externo, quam interno. Sanchez in Decalog. cap. 10. nu. 44. lib. 1. Navarrus conf. 47. de homicidio. Quaranta §. Nota per hanc. Barbof. allegat. 51. n. 139. * Hæc Theaurus, cuius ratio vel nil probat, vel planè evincit, quoties non constet de homicidio sequuto, non esse locum irregularitati, quia non constet de corpore delicti. Ergo in dubio an factus sit animatus, non erit irregularis, qui procuravit abortum, quia non constet de homicidio sequuto, in quo consistit corpus delicti, cui irregularitas est annexa.

11. Et hanc sententiam tenet novissimè doctissimus & Illustriss. M. Acatius de Velasco Episcopus Octolensis ex Ordine Prædicatorum tom. 2. verb. Homicidio, resol. 48. num. 5. post medium, ubi sic ait: * Ni tam poco el que està con duda, de si la criatura, que por su causa aborti, estava animada, o no, se debe tener por irregular: entendiendose aviendo hecho de su parte, lo que buenamente pudo para salir de la duda, y queda todavía con ella. Presumese, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente distintos sus miembros. * Addit Gibalinus de Irregul. cap. 4. quæst. 1. consult. 11. num. 32. quod dubitans, an mandatum, vel consilium

suum influxerit in homicidium; hoc etiam sequuto, non esse irregularem in foro conscientie, licet in exteriori, si de consilio constaret, declararetur incurrisse. Plus addunt alii, dubium de homicidio à se patratò, videlicet, an mors injusta sequuta fuerit ex vi suæ, an vero alterius tantum actionis, non esse sufficiens, ut dubitans existimetur irregularis, Sic P. Henriquez lib. 14. cap. 13. n. 2. in fine. Ubi ad incurrendam irregularitatem requirit, ut probabilius reputet, ipsum occidisse. Cujus sententiam non putat omnino improbabilem Suarez, Salas, Rebellus, & alii, quos refert P. Bardi in explication. Bullæ Cruciat. p. 3. tract. 2. sect. 5. n. 51. Qui auctores ad capita prædicta juris Canonici dicunt, sermonem ibi esse pro foro externo, quorum sententia in dubio abortus factus animati eundem locum habere debet.

12. Añotandum hic est, M. Candidum tom. 1. disput. 18. art. 16. dub. 9. nu. 8. existimare, irregularem non esse incapacem beneficii adquirendi: atque adeò posse beneficium post irregularitatem obtentum alteri cedere, atque permutare. Cui consentiunt Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. tom. 5. de Irregul. tract. 1. disput. 3. quæst. 12. & 19. Et licet hæc sententia opponatur stylo Curia, & pluribus sacre Rotæ decisionibus, (ut videre licet apud Dianam p. 4. tract. 2. resol. 37. & 79. & p. 11. tract. 5. Miscell. resol. 1.) eam tamen sequuntur 17. Doctores, quos ipse ibidem refert, existimantes styli Curia obligare in foro exteriori, non autem in foro conscientie, & fundari in probabilitate alterius sententie, sed non tollere probabilitatem contrariæ. Et saltem in dubio homicidii irregularem non esse incapacem retinendi, & adquirendi beneficia, est communior, & verior sententia Theologorum, quam tenent Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sanchez, Coninch, Hurtado, & alii, quos citatos sequitur Palao tom. 6. de Cens. disp. 6. punct. 3. num. 8. §. Notanter dixi. Quod est valde notandum.

QVÆSTIO VII.

An adulter, qui in vita sua defensionem cum moderamine inculpate tutele, maritum invasorem occidit, fiat irregularis?

1. Communis Doctorum opinio negat, Sylvest. in Sum. verb. Homicidium 3. §. Quarto quaritur dicto 3. ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter evadere non potens, sed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehensus est cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas supradictas, quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attende) ubi iste licitè impugnaretur, ut quia capitur justè à Ministris Justitiæ pro maleficio: sed falsam, ubi impugnaretur illicitè, & consequenter licitè se defenderet, quia jura exipientia, ab irregularitate homicidii voluntarii, se defendentem, de licita defensione intelligenda sunt, &c. * Quod autem adulter invasus licitè se defendat, constat ex ipso Sylvestro ibidem §. Secundo quaritur, dicto 6. & verb. Bulla, §. 3. & 5. & docet expressè M. Bannez de Inst. quæst. 64. artic. 7. conclus. 3. his verbis: * Licitum est, occidere invasorem, etiam si ille, qui invaditur, fuerit in culpa prius, ut alter aggrederetur ipsum. Etenim, verb. grat. adulter ex injuria, quam facit marito, non amittit jus naturæ defen-

defendendi propriam vitam, &c. * Sic ille. Quem transcriptis verbis sequitur Mag. Paulus de Blanchis in discept. cas. conse. verb. Homicid. casu 5. dub. 1. conclus. 3. folio 447. & Mag. Petrus de Ledesma in Sum. p. 2. cap. 18. post octavam conclus. diff. 3. dicens: * Esta resolucio tien en todos los Theologos en el lugar citado. * Sic ibi, & merito: ex quo principio opinionem praefatam tenuit Sylvest. supra, & tenent communiter doctissimi alii Patres Magistri sui Ordinis.

2. M. Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. art. 9. §. In tertia autem conclusion. sic ait. * Si Clericus in adulterio comprehensus in vaditur, & cum moderamine inculpatae tutelae, in vasorem occidit, quamvis operam daret rel illicitae, non debet irregularis censeri, quia homicidium illud non est tunc voluntarium. Nam quamvis adulterium fecerit voluntarium, non tamen fuit per se causa homicidii, sed vulneratio, quae non fuit voluntaria. *

3. M. Fumus in Armilla verb. Irregul. num. 42. * Si Titius inveniatur cum uxore Petri, & in vasus a Petro, defendendo se Titius interficiat Petrum, &c. non fit irregularis, quia aliter non poterat evadere, & sic ius disponit. Et hanc tene opinionem, nam irregularitas non respicit peccatum, nec meritum. *

4. M. Ludovicus Lopez 2. p. instruct. cap. 25. de Irreg. §. Præterea. * An Clericus adulter cum adultera comprehensus a marito adultera, & ab eo in vasus, si causa defendendi vitam propriam, occidat illum, fiat irregularis? Corduba tenet affirmativam partem. At verò Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. circa explicationem tertiae conclusionis, negativam partem tuetur. Dicendum puto, quod opinio negativa Soti, scilicet, quod talis Clericus occisor mariti adultera, ob sui necessariam defensionem, non est irregularis, probabilior est, & verosimilior, &c. Huic opinioni Soti videtur patrocinari Covarr. &c. Probatur primò ratione Soti; tum etiam probatur ratione elicitæ ex quodam fundamento Covarr. dicentis, quod quando in hac controversia irregularitatem, dicitur in regula generali, quod, is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo sequitur mors: per actum illicitum intelligendus est ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, scilicet, mutilationis, & mortis (ut colligitur ex cap. tua nos de homicidio) secus si non ratione periculi, sed ex alia causa esset talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis transgressio abesset à culpa homicidii, quæ requiritur ad irregularitatem incurrendam: sed sic est, quod adulterium commissum cum adultera non est actus prohibitus ratione periculi mortis inde potentis procedere, sed ex alia causa: ergo. * Hactenus M. Lopez.

5. M. Michaël Zanardus 1. p. ubi de homicidio, cap. 2. §. Sexto dico, & seq. ibi: * Imò occidens Clericum, cum moderamine inculpatae tutelae, non incurrit irregularitatem, &c. (& inferius.) Quintò etiam valet in eo, qui dabit operam rei illicitae, ut fuit ille, qui deprehensus est a marito, cum uxore sua. *

6. M. Joannes de la Cruz 2. p. Direct. ubi de Irreg. dub. 5. conclus. 1. fol. mihi 245. ibi: * In Clement. si furiosus de homicidio, liberatur ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat in vasorem. Et intelligitur, etiam si aggressus daret operam rei illicitae, ut si capitur cum uxore in vasoris. Ita Soto, Ludovic. Lopez, Henriquez, cum Sylvestro, Armilla, Aludano, Victoria, Cano, Mantio, Penna, & Medina contra Navarrum, & alios Canonistas indistinctè asserentes, quod qui dat operam rei illicitae, ex qua sequitur mors, fit irregularis. * Sic ille, & alii ejusdem familiae, quos refert Henri-

quez de Irreg. lib. 14. cap. 3. numero 4, in Gloss. in 2. mi, quos citatos sequitur Rever. P. Leonardus à Sotom. 5. tractat. 2. diff. 12. quest. 32. ubi sic probat: * Non denter, committendo adulterium, & mortem admittere, facit ipso provocando, tamen iuste se defendente, cum maritus illum illicite privaret auctoritate vel occidere. Ergo praedictus adulter, iuste solute in ordine ad adulterium fit innocens, tamen in ordine ad hanc defensionem innocens est, ergo tanquam innocens se iuste potest defendere cum morte iniusti in vasoris. Ita Fagundes, Lefebvre, Beja, Petrus de Navarra, Mercado, Sylvest. Cardus, Ovando, Hurtado, Cornejo, B. r. d. c. 1. 17. num. 18. ubi decem auctores adducit, & Anthon de Censuris ubi infra dub. 1. §. Sed peti, qui sic loquitur: * bene probat Mercado, quia ista injuria non debet teri ius, ut se vindicaret propriam manu. *

S. VNICUS.

Judicium Auctoris.

8. Opinione istam communem, tam propter auctoritatem tot sapientissimorum, quam propter fundamenta supra jecta. Ioh. ena ampliat cum Antonio de Eicobar in Moral. Theolog. tractat. exam. 6. cap. 5. num. 166. cujus opinionem tenet quoque Neotheticus notare non erubuit. Sed ad praeparandum, auctores retuli se sufficere.

9. Addunt alii, quibus assentior, idem praefatandum, licet adulter praevideat periculum occisionis mariti occasione adulterii forarum. Sic Vindus illos referens tractat. de Irregul. num. 112. ibi: * Covarr. in Clement. de homicidio, p. 3. num. 4. limitavit, in adulter sit irregularis, quando praevideat periculum. Sed secunda parte tenet contrarium, quod alii probabiliter, alii probabilius, dixerunt esse; id est, non incurrit irregularitatem, si moderamine inculpatae tutelae servaverit, se defendendo, Ita Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. art. 9. ubi rationem, quæ mihi faceret, assignat: scilicet, quod etiam si adulter in omni voluntarium, homicidium inde sequens non fit. Ita tenuit Victoria, & Canus in publicis lect. 12. q. 73. art. 8. & Mag. Mantius, & alii 2. p. 64. art. 3. Castro citat alios. Sed quis Majoris Curia Romana in facti contingentia responsum talem egeret dispensatione, tutus, & securus illam impetrare. * Hæc Vivaldus, qui, ut constat dictis, tutam, & securam censet praefatam opinionem. Imò & à principis intrinsecis magis in ea inclinare videtur cum Doctoribus, quos citat.

10. His consonant plures, quos refert Avila de Sotus, 7. p. de Irregul. diff. 5. sect. 3. dub. 3. ubi sic: * Probabilius est, quod non manet irregularis. Ita Medina, Henriquez, Navarra, Sylvest. Tabo, Mercado, & alii juniores. Et intelligitur communiter, quamvis Clericus (adulter) praevideat periculum. Probatur, nam licet peccaverit adulterando, tamen postea in vasus, licet se defendit, ergo non fit irregularis. (& infra) Ipse aggressus censetur causa mortis, cum cessando ab aggressionem, ad quod respondet quidam juniores, & refertur, si respondet se Sotum consultum de hoc. * Hæc ille.

10. Hujus sententiae ratio est, quia adulter praevideat

dens periculum invasionis à marito adulteræ proventuræ, & necessitatem inde emanaturam se constituendi in periculo patendi, aut inferendi mortem marito, non tenetur ex iustitia, sed ad summum ex charitate à prædicto discrimine abstinere, quia adulterium non est causa per se mortis mariti, sed causa per accidens, quam sola charitas remove obliat. Irregularitas verò ex homicidio non contrahitur ab illo, qui malitiam homicidii non contrahit, ad quam contrahendam requiritur delictum contra quartum Decalogi præceptum. Sic tradit, & bene cum Sylvestro, & aliis Villalobos in *Sum. tom. 1. tract. 21. disput. 22. num. 16.* "El que no impide, inquit, el homicidio, si peca solo en esso contra caridad, no quedat irregular, assi lo tiene Sylvestro, Navarro, Suarez. Quibus adde Dianam cum aliis p. 11. tract. 6. resolut. 19. & plures apud Bonaciam *De Censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 3. num. 37.* quos sequitur M. Joannes de la Cruz in *Direct. 2. p. ubi de Irregul. dub. 10. conclus. 3. fol. mibi 148.* citans D. Antoninum, Navarum, & Ludovicum Lopez. * Dixi, inquit, ex iustitia, nam si ex sola misericordia tenearis, non sis irregularis. * Quapropter prædictam Vivaldi, & aliorum sententiam probabilem putat Diana 4. p. tract. 2. resolut. 2. in fine, & Portel in *dubis Regular. verb. Homicidium, nu. 32.* & plures omnino, quos brevitas causa non refert.

11. Ex quibus fit, prorsus rejiciendum Majolum lib. 5. de Irregul. cap. 48. §. Tertia declaratio, asserentem, adulterum invasum, iniuste se defendere. Cujus rationem reddit: * Quod hic adulter se injectit in eam necessitatem, ideo, cum iuste, inquit, invadatur, iniusta est defensio. * Verum hoc principium falsissimum est, & contra omnes, & ex illo evidenter deducitur, fore licitam occisionem aduteri in flagranti comprehensum (quod ut scandalosum damnavit Alex. VII. die 24 Septemb. anno 1665). Si enim maritus iuste invadit adulterum, iuste etiam occidere poterit, quia invasio, & occisio eamdem in foro externo exculationem habent, ob defensionem honoris. Dicendum igitur est, maritum iniuste invadere, & adulterum invasum à marito iuste se defendere: atque adeo, si vim repellendo, ipsum occidat, non fieri irregularem.

12. Dices cum D. Thoma 2. 2. quæst. 64. art. 7. ad tertium. * Quod irregularitas consequitur actum homicidii, etiam si sit absque peccato, ut patet in iudice; & propter hoc Clericus, etiam si se defendendo, interficiat aliquem, irregularis est, quamvis non intendat interficere, sed seipsum defendere. * Fateor, sic olim scripsisse D. Thomam, sed respondet Eminentiſſ. Cajetanus ibidem: * Quod novo jure in Clement. unica de homicid. statutum est, quod is, qui aliter mortem evitare non valens, suum occidit in vasorem, irregularis non est, quæ lex, si tempore auctoris stetit, non scripsisset hoc auctor. * Sic Cajetanus. Imò addunt alii, nec secundum jus antiquum manere irregularem. Et Glossa in Clement. si furiosus, refert Hostiensensem asserentem, quod suo tempore Clemens Quartus, & curia sic tenebat.

13. An verò maritus occidens adulterum in flagranti repertum fiat irregularis? Major est difficultas, cum verissimum sit, illicitè occidere, ut contra nonnullos docui in opusculo pro Jesuitis tractat. de Iustitia. prop. 4. Nihilominus P. Mendo in *statera Dissert. 3. ad 3. Decalogi præceptum, quæst. 2. nu. 27.* cum Fagundea in *quinque præcepta Ecclesie lib. 3. cap. 10.* censet, non incurrere irregularem, quia text. in cap. Si verò ali-

PARS II.

cuius, occidentem adulterum deprehensum cum uxore, vel cum matre, sorore, vel filia, æquiparat, quoad immunitatem, à pœna excommunicationis, occidenti alium, ut iuste se defendat: ergo idem dicendum quoad irregularitatem, quod Doctores communiter quoad excommunicationem, quam non incurrere, sicut nec alias pœnas juris civilis, omnes docent. Vide Molinam *tom. 3. de Iustit. tract. 3. disput. 55. num. 6. disp. 99. n. 15.* ubi citatis Antonio Gomez, & Julio Claro, concludit dicens, esse communem Doctorum sententiam.

14. Rogabis, an adulter possit permittere sui occisionem, ne maritus in vasorem illam patiat? an potius teneatur, hunc occidere, si aliter evadere non possit? Respondet Villalobos in *Sum. tom. 2. tract. 12. de homicid. diff. 10. ibi:* * Quando uno non puede defendérse propria vida, sino es matando al proximo, no está obligado para defenderla, à matarle. Assi lo dicen comunmente los Doctores. Hæc de limitar (attende) en caso que no este en semejante peligro espiritual, porque si se sintiese en peca do mortal, (ut est adulter in flagranti comprehensus) no le avia de sufrir por el peligro de la salvacion. * Putant alii, idem asserendum, licet invasus non habeat conscientiam peccati mortalis. Sic M. Zanardus 1. part. ubi de homicidio cap. 2. fol. 749. ubi sic: * Septimò dico, quando aggressus est persona publica, & multum Reipublicæ necessaria, & aggressor non, &c. tenetur aggressus se tueri; nec potest voluntariè pati mortem, non resistendo aggressienti, &c. Si sint æqualis conditionis, dico, quod aggressus peccat, n. si se defendat, unde non potest pati mortem, nollendo aggressienti resistere, quia magis tenetur propriæ vitæ, quam alienæ, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 7. * Sic ibi. Et anteillum Abulenſis super Josue cap. 11. quæst. 11. Imò & quemque teneri iniustum in vasorem, vitæ, honoris, & bonorum proximi, interficere, si aliter non possit illius damna impedire, tradit Joannes Pontius, cui citato consentit Diana part. 11. tract. 6. ref. 52. §. Nota, sed quidem non credam charitatem, cum tanto unius dispendio, alteri proximo subvenire, nos obligare.

QVÆSTIO VIII.

Utrum damnati ad Triremes sint irregulares?

1. Si pœna executioni mandata fuerit, affirmativa respondent Navarrus, *consil. 43. incipit. queritur 1. n. 2.* sub titulo de temporib. ordinand. in novis. Card. Tholus, *verb. Infamia concl. 111 n. 5.* Lezana in *Sum. quæst. Regul. cap. 16. n. 32.* Molfesius in *Sum. tract. 6. cap. 8. nu. 14.* Campanil. & alii, quos sequitur Barbosa de *Potest. Episcop. p. 2. alleg. 42. num. 15.*

2. Negant Riccius p. 1. *decis. Neapol. decis. 119.* Homobonus in *consult. cas. cons. vol. 1. p. 4. respon. 158.* Antonius de Escobar *Mor. Theol. exam. 6. cap. 5. nu. 168.* & Diana p. 4. *tract. 2. ref. 83.* Probant, quia neque infamia, neque irregularitas incurritur, nisi in casibus expressis à jure, qualis hic non est. Quia numquam legitur condemnatum ad remigandum, contrahere infamiam, ex Borello *consil. 52. & aliis.* * Quæ omnia inquit, Diana novent confessarii, nam hi casus sæpè in praxi accidunt. * Idem repetit p. 10. *tract. 11. ref. 26. §. Sed quid,* ubi se magis explicans hanc sententiam moderatur, dicens. * Licet ego olim docuerim,

R 1

dam-

damnatos ad triremes non esse irregulares, modò existimo cum Thesaurio in praxi p. 1. cap. 33. si fuerint ad Triremes damnati, ex causa famosa, dictam poenam inducere infamiam, & irregularitatem. * Sed quidem nullo fundamento, poenae trirerum infamiam, quae irregularitatem inducat, attribuit, cum potius delicto famoso attribueretur debuisse. Si enim ex ipsa poena oriretur infamia, quaecumque fuisset delictum, licet ex se famosum non esset; dicta trirerum poena infamiam, & irregularitatem induceret, ut ex terminis notum est. Nullum ergò quoad hoc discrimen est, inter hanc & alias poenas, quandoquidem, nulla adhibita ex delicto præcisè considerato, si infamiam annexam habeat, irregularitas incurreretur, secus si famosum non sit, quamvis trirerum poena puniatur. Eodem sensu, quo Diana, videtur loquutus Barbosa ubi supra, sic intelligens Doctores quos pro prima sententia refert. Sic enim num. 14. & 15. scribit. * Requiritur sententia declaratoria de crimine famoso, quod infamet, ut quis dicatur infamis infam: à juris, per l. furti. ff. de his qui notant. infam. Resolutum fuit in Aegidio Bononiensi, testam. die 1. Iunii anno 1552. coram Augustino, relata per Caputaque. decis. 90. infamia p. 2. Homo bonus de exam. Ecclesiast. tr. 12. cap. 3. quest. 7. suppl. 2. Sigismundus à Bononia de elect. dub. 86. nu. 6. Et idèd (attende causalem) qui virg. s. casus fuit, præcedente iudicis sententia, aut ad triremes damnatus in eis stiterit, ad Ordines promoveri non valet, ut consuluunt Navarrus, &c. * sentit ergò aperte requiri sententiam declaratoriam, quod crimen, propter quod ejusmodi poenae inflatae fuerint, sit famosum, & quod infamet, ut quis dicatur infamia juris notatus, & idèd ad Ordines promoveri non valeat.

3. Pro decisione hujus gravissimae quaestiones, aliqua apud Theologos, & Canonistas communiter recepta, praemittenda sunt. Primum, nullam irregularitatem incurrere, nisi in iure sit expressa, ut constat ex cap. is qui de sentent. excommunic. in 6. Secundum, ad infamiam, de qua in praesenti agimus, irregularitatem inducentem, necessariam esse aliquam juris dispositionem, vel Canonici, vel civilis. Quaecumque enim delicta, quibus à jure civilis, vel per sententiam iudicis poena infamiae annexa est, eam jure etiam Canonico annexam habent, dum per istud ablata non fuerit. Sic communiter Doctores, Bernardus Diaz, Grassius, Filiucius, Avila, Henricus Farinacius, Tamburinus, & alii, quos citatos sequitur Barbosa ubi supra num. 2. Quia ut bene ait Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 48. de censur. sect. 2. dum infamia, per jus civile inducta, non revocatur per Canonicum, ab ipso acceptatur expressè, vel tacitè, idèdque verè dicitur infamia Canonica, eosdemque effectus habet, ut constat ex cap. omnes 6. q. 1.

¶ Tertiò supponendum est, infamiam aliam esse juris, aliam facti: infamia juris dicitur, quae à jure ipso Canonico, vel civili (acceptato ut supra) expressè imponitur. Infamia facti, quae ex delicto aliquo commissio provenit, cui licet à jure infamiae poena non sit imposita, nec per iudicis sententiam illata, propter illud tamen, delinquens apud bonos & graves, communiter notatur, & ejus opinio denigrata manet. Sic Barbosa supra, & Thomas Sanchez tom. 2. consil. lib. 6. cap. 3. dub. 4. ex communi Doctorum; & Felinus, Ugo, Sylvester, Henricus Candelab. aureum, Toletus, & alii, quos citatos sequitur Garcia de beneficiis, p. 7. cap. 8. n. 12. His positis,

5. Difficultas praesens non est, an damnati trirerem sint irregulares, quando delictum poenae ejusmodi poena fuit illata, habet annexam infamiam juris, certissimum enim est, in talibus delictis se irregulares. Solum ergò in dubium vocatur ratione poenae, irregularitas incurratur, tamen delicto nulla ex jure sit infamia in iuncta. Et in hoc sensu idem est, ac inquirere, an infamia Canonica, quae solam irregularitatem inducit, ut ait Sanchez sect. 2. sit annexa poenae trirerum? Patet negativam sustinent Doctores pro secunda sententia. Quibus in facti contingit, his diebus, celeberrime videntur celeberrimos viri in hac Materiam causa deprecatorum, olim primarius Sacrae Theologiae professor, R. R. Fr. Antonius de Figueroa, & Fr. Henricus Henriquez Regius concionator, Augustinus R. P. Fr. Hieronymus Cannada ex Ordine S. Basil. Supremi Tribunalis Sanctae Inquisitionis Qualificator, R. P. F. Blasius Tostado Carmelitanae, olim primarius in Universitate Tolitana, Regius concionator, & Supremae Sanctae Inquisitionis Tribunalis Qualificator, R. P. Benedictus Remigio & Curicorum Minorum familia, & R. P. Fr. Ludovicus Conceptione ex Ordine Excellentiorum Sanctae Trinitatis, & alii, quos consuli, quibus ego nunc calculum adjunxi.

6. Probatur hæc sententia, quia in toto iure Canonico, & civili, nulla invenitur lex, quae poenae trirerum irregularitatem, aut infamiam iungat, ut constat ex Borello ubi supra, ex Micho de irregul. lib. 3. cap. 1. ex Thoma Sanchez consil. lib. 6. cap. 3. dub. 6. ex Barbosa de potest. Episcop. p. 1. disp. 4. ex Leandro à Sacram. tom. 5. disp. 26. q. 8. & ex aliis referentibus omnia crimina, & casus, quibus iure Canonico, vel civili infamiae poena est in iuncta, & ex quibus infamia Canonica contrahitur. Hanc tem notatio, vel infamiae irrogatio non fit nisi ibi, ubi ut constat ex l. Palam, §. Oga in adulterio, ff. de nuptiarum, cum aliis congeitis per D. Franciscum Anan in l. unica, Cod. de infamibus, lib. 10. num. 1. Irregularitas non est inducenda, nisi ubi est expressa in iure, cap. is qui de sentent. excommunic. in 6. Ubi quia in poenis ad notam infamiae incurrendam, potius causa, quam ipsa poena venit attendenda, propter insignem illud Matelli responsum in iustitia ff. de his, qui norantur infamia. Ubi: * Quod ad notam infamiam non importet, sed causa poenae, quam id pati meruit, si ea fuit, quae damno infamiam irrogaret. * Ergò si delictum, cuius poena in iure fuit ad triremes damnatus, infamiam non irrogaverit, ejus modo poena trirerum infamiam non importabit.

7. Dices consuetudine receptum esse, quod illis poena inter ignominiosas, & irregulares infamiam annumeretur. Quapropter nobilissimam non esse plebendos, declaravit Magnus Vicarius Neapolitanae, teste Grammatico de leg. tenet Covar. lib. 2. variar. cap. 9. num. 4. & de pania ita observari testatur Gomez Azias in Tauri, num. 34. Quem & plures id attestantes consuetudine refert Julius Clarus in praxi crimin. lib. 1. q. 60. vers. Et idèd, de consuetud. Gutierrez lib. 1. q. 16. num. 6. & 7. Mattillo de iur. 2. 61. à nom. 10. Respondet primò, infamiam, quae ex poena trirerum se ipsa considerata oriri potest, non esse juris, sed facti; infamia autem facti ab iudice administrata non est infamia legalis, & Canonica, quae ad irregu-

QVÆSTIO IX.

*An sit improbanda consuetudo, qua,
quibusdam in locis, Catholici sunt
Patrum filiorum Hæreticorum,
Ministro Hæretico bap-
tizante?*

§ I.

Premittuntur nonnulla.

1. Extrâ controversiam est, quod Ministro Catholico filium hæretici baptizante, possit Catholicus esse Patrinus. Difficultas igitur solum est, quando Minister Baptismi est Hæreticus. Et ratio difficultatis sumitur ex cooperatione, & participatione in sacris cum Ministro Hæretico; quæ ex duplici capite peti solet; vel ex eo, quod Minister Hæreticus sit notorius excommunicatus, vel ex eo, quod Sacramentum Baptismi in peccato mortali solemniter administretur.

2. Igitur, ut dilucidè procedamus, præmittenda est constitutio Concilii Constantiensis, in Basiliensi sub Martino V. recepta, in qua ad consulendum timoris conscientis, indultum est universis Christianis, ut possint cum quolibet excommunicato communicare, tam in sacris recipiendis, quam extrâ sacra, duobus præcisè exceptis casibus, videlicet, si aut nominatim excommunicatus sit, aut manifestus Clerici percussor, qui nullâ possit tergiversatione celari.

3. Præmittenda etiam est communior Theologorum opinio asserentium, hæreticos, licet excommunicatos notorios, non idè esse nominatim excommunicatos; atque adè non esse obligationem illos vitandi; sed de illis, sicut de aliis excommunicatis toleratis discurrendum. Sic M. Petrus de Soto de *instr. sacerdot. lect. 3. de excommuni. fol. mibi 223*. * Generaliter, inquit, excommunicatis, & hæreticis, & similibus non prohibemur participare. * Et M. Petrus de Ledsma in *sum. p. 2. tr. 3. c. 12. post conclus. 12. diff. 4.* * La quarta dificultades, si es licito comunicar con los scismaticos, que son notorios descomulgados, sino estan descomulgados por sus propios nombres. La misma dificultades de los Hereges notorios. La razón de dudar es, porque ya estos tales son notorios descomulgados (Por la Bulla de la Cena del Sennor, y por el capitulo *excommunicamus de Hæreticis*) Luego no es licito, tratar, y comunicar con ellos. En contrario haze el uso de los fieles, donde ay Hereges manifestos, &c. como se ve en Francia, y en otras partes, donde ay hombres doctos, y pios, que pasan por el tal vicio. A esta duda Navarro dize, que es dura cosa condenar tanta gente Christiana a pecado mortal &c. y assi dize, que les favorece la extravagante; de suerte, que se puede dezir probablenete, que los descomulgados notorios no se han de evitar, sino estan descomulgados por sus propios nombres, &c. Esta doctrina me parece a mi muy bien, &c. De lo qual se sigue, que probablenete se puede dezir con el mismo Navarro, que quando los Catholicos celebran sus fiestas, y viene alguna gente simple, y sincera de los Hereges y scismaticos a ofrecer algunas obligaciones, y a oír

Rr 2

leso-

ritatem inducendam requiritur. Ut docet P. Suarez tom. 5. disp. 48. sect. 2. Ubi sic * dicendum est irregularitatem incurri per omnem infamiam Canoniam, & per solam illam. Præter pars constat, &c. Posterior patet, quia hæc irregularitas est impedimentum Canonium: item quia debet esse in jure Canonico expressa, & consequenter annexa tali infamiae ex vi ejusdem juris: & hoc est infamiam esse Canoniam. * Sic ille. Quem sequitur Thomas Hurtado tom. 2. var. resol. mor. tr. 12. cap. 1. num. 1508. fol. 363. * Irregularitas, inquit, Canonica, & juridica, quæ solum facit ipso facto inhabilem beneficio curam aut matum habenti, non incurritur, nisi exprimat in jure, cap. *is qui de sent. excom. in 6.* Atqui quod infamis infamia facti incurrat irregularitatem juridicam, nullus est textus. * Idem sentiunt alii, Bonacina tom. 1. tr. de censuris, disp. 7. de irregul. q. 3. p. 1. num. 5. in fine. * Infamia ipsa præcisè (nempe facti, quod infame apud graves, & honestos viros censetur) non impedit exercitium ordinum susceptorum, nisi crimen tale sit, ut impediatur etiam exercitium susceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale est homicidium. * Sic ille pro se citans Tolera, Azorium, & Suarez. Quibus adde Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 21. diff. 30. num. 3. ibi* * Quanto à la infamia facti, se debe advertir, que para que sea legal, no se induce por solo que los hombres tengan noticia de algun delito, sino es que aya algun adminiculo de derecho, esto es, que aya ley, que mande, que el tal delito sea de los que hazen a los hombres infames, porque esta es pena legal, que no se incurre sino es en los casos en que està puesta en derecho, &c. Verdad es, que quando los delitos son publicos, pierden los hombres la opinion, y quedan infamados, mas esto no es por via de pena legal, è impedimento Canonico. * Sic ille, ex Suarez (suprà disp. 48. sect. 1. num. 3. in fine, & num. 11. Nec dissentire potest Nicolaus Garcia ubi sup. p. 7. cap. 8. num. 64. Ubi sic ait: * Ad tertium de irregularitate responderetur, infamiam, maxime infamiam facti, non esse propriè, simpliciter & absolute, strictèque irregularem, * & laxius p. 11. cap. 3. num. 13. Ubi sic. * Respondeo veritatem videri sententiam Covarruv. in *Clementina s. furiosus, p. 1. §. 1. n. 5.* qui indistinctè ait non esse irregularem notorium, seu manifestum peccatorem, & sic intelligendum textum in dicto capite finali, de tempor. ordin. * Ex quibus deducitur per infamiam facti irregularitatem non incurri, nisi Canonica fuerit, qualis non est, infamia ex tremeum pena procedens, ut potè quæ nec in jure est expressa, nec ex vi juris irregularitas est illi annexa.

8. Ex dictis concluditur infamiam facti, quæ incurritur ex pena tremeum, obscurare quidem personæ estimationem, & aliquomodo vilem illam reddere ex hominum judicio, & apprehensione, non verò privare usu ordinum susceptorum, nec ad superioris ascensum impedire: id quod in Hispaniæ Regnis longè verius est, in quibus speciali Philippici Quarti scheda declaratum est, penam tremeum non inducere infamiam. Sic à Regiis Ministris accepti.

(†:)

los oficios divinos, los pueden dexar estar, y comunicar con ellos, porque no estan descomulgados por sus propios nombres. * Sicille, quem sequuntur Suarez, Azor, Toledo, Hugolinus, Sayrus, Zaballus; & alii, quos citatos sequitur Thomas Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 3. 5. & 10.*

4. Et hanc sententiam esse communem inter Thomistas, & alios Doctores, constat ex Leandro de Sacram. *tom. 4. de censuris tract. 2. disp. 2. quest. 6.* Ubi ait: * Praxi totius Ecclesiae esse approbatam, cum videamus aperte per totam Germaniam, Galliam & Angliam, Catholicos sine ullo scrupulo cum notoriis haereticis, & consequenter cum notoriis excommunicatis communicare, & ideo sic tenent D. Antoninus, Cajetanus, Victoria, Sotus, Turrecremata, Ledesma, Bart. de Ledesma, Alterius dicens, nunc non esse authorem, qui ab hac sententia recedat. * Sicille supra, ubi quadraginta Doctores pro hac opinione refert. * Qui omnes, inquit, ut jam certum docent, nullum excommunicatum esse necessariò vitandum, quamvis certum constet, incurrisse excommunicationem, si non sit nominatim declaratus excommunicatus, aut publicus percussor Clerici. * Imò addit *quest. 8.* idem dicendum, licet nominatim fuerit aliquis declaratus haereticus, quia ultra declarationem criminis, cui constat, annexam esse excommunicationem, requiritur, quod expressè nominatim denunciatur excommunicatus. Nam decretum Concilii Constantiensis expressè determinat, neminem teneri vitare excommunicatum; nisi censura fuerit à iudice denunciata contra personam specialiter, & expressè. Pro quo citat Santium, Navarum, Grassium, Hurtad. Filliucium, Alterium, Bau-nium, Bonacinam, Reginaldum, Vivaldum, Machadum, Dianam & alios.

5. Ex quibus evidenter constat, ex vi excommunicationis non magis teneri Catholicum non communicare in sacris cum haereticis nominatim non denunciatis, quam cum qui libet alio Catholico excommunicato tolerato: ac proinde idem esse in praesenti querere, an Catholicus possit esse Patrinus Baptismi, quando Minister baptizans est haereticus, ac quando est Catholicus excommunicatus toleratus. Siquid ratione excommunicationis nulli Catholico prohibeatur, esse Patrinum Baptismi, Ministro Catholico excommunicato tolerato baptizante, non prohibebitur, licet Minister sit haereticus. Consecutio videtur legitima.

6. Quod autem Catholico excommunicato baptizante, nulli prohibeatur esse Patrinum; probatur, quia nec ratione excommunicationis, cum sit toleratus; nec ratione peccati Ministri, quia illi Patrinus non cooperatur, ut loquens de Parocho assistente matrimonio Catholici cum haeretico, docet Basilius de Leon *tom. de matrim. in appendice cap. 9. §. 1. num. 5.* licet in Parocho specialis sit difficultas, nam ejus assistentia, (ubi Tridentinum receptum est) ad valorem matrimonii est necessaria: secus Patrini ad valorem Baptismi: ideoque licet neuter sit Sacramenti Minister, major tamen est concursus Parochi. Ratio autem, quâ Basilius de Parocho probat, æquè favet Patrino: ait enim: * Non cooperari Parochum illicito matrimonio contractui, quia Parochus non assistit actui de se malo, sed quem culpa sua contrahentes pravè faciunt, cum possent honestè facere. Ea autem, inquit, est regula generalis, & apud me certissima, quam multis demonstravi *lib. 5. de matrim. cap. 18.* Quoties vel peto actum, vel Ministro actui,

quem posset alius benè præstare, & sua culpa de male, non dicor ego cooperari peccato illius, sed culpa sum immunis omnino. * Hactenus Basilius. Cum ergo haereticus baptizans possit honestè ministrare, quia potest ad fidem Catholicam converteri, & contritionis actum elicere, quem sua culpa committit, non dicitur Baptismi Patrinus ejus peccato cooperari.

7. Adde, nullum esse peccatum, petere ab aliquo necessitate Sacramenta à Ministro excommunicato tolerato, parato sua sponte administrare, etiam in exercitio peccatorum agnoscat. Ut tenent plures Doctores, & cum D. Thom. & aliis tradit Leandro de Sacram. *tom. 1. tract. 1. disp. 5. quest. 9. & tom. 4. disp. 6. quest. 17.* dicens, ita tenere Vazquez, Tardum, Bonacinam, Henriquez, D. Thomam, Joannem de la Cruz, & ex parte Cajetanum. Quibus de M. Sotum in 4. dist. 1. quest. 5. art. 6. *propos. 4. det.* * A quocumque per simplicem excommunicationem præciso, si non fuerit nominatim excommunicatus, aut manifestus percussor Clericorum, non paratus Sacramenta ministrare, licet cuiusque tam in necessitate, quam extra, Sacramenta petere, perinde ac si non esset præcisus. * Quæ plures alii sequuntur, id confirmantes exemplo petentium ab usurario parato, quamvis benè solus, illum peccatum mutuando sub usus.

§. II.

Conclusio ex præmissis.

EX his, pro Patrino Baptismi, Ministro haeretico, aut excommunicato tolerato ministrante, videtur argumentum conficere, quod mihi valde probabilem reddit opinionem asserentem non esse improbandam consuetudinem quæ in aliquibus locis viget. Nam qui petit à Ministro haeretico, seu excommunicato tolerato, & parato, ut baptizetur à bi administrat, majorem concursum præstat, quam patrinus, siquidem iste præcisus levat ex fonte; ille rō petit, & recipit baptismum; sed qui petit, & recipit etiam extrâ calum necessitatis, non peccat eo qui petendo, concurret ad actionem ministrandi cum persona, quam ratione excommunicationis vitare non tenetur, & cujus peccato indigne administrationis non cooperatur, sed actioni, quam hic Minister efficere potest, & ad quam in peccato effundam paratus est: Ergo similiter baptismi Patrinus Ministro haeretico baptizante, in his circumstantiis non peccabit mortaliter.

9. Secundò suadet. Quia concurrere Catholicum cum Ministro haeretico, ut omnimodum illicitum, quod uterque simul administrat, & sacramenta, non est peccatum: ergo neque concurrere Patrinum baptismatis, quod alter solus administrat. Antecedens probatur: quia matrimonium Catholicum cum haeretico licitum est in locis, in quibus haeretici cum Catholicis permixti sunt, ut in Germania, Gallia, & Polonia, ut cum Sanchez, M. Candelio, Navarro, Azorio, Joanne Cortierre, Hurtado, Joanne Lao, & aliis, dicens esse communem tenet Leandro de Sacram. *tom. 2. tract. 9. disp. 12. quest. 7.* Quibus videtur Villalobos *tom. 1. tr. 14. diff. 13. nu. 4.* Ubi ait: * In his terris, donde los Herejes no estan denunciados

como en Alemania, y Polonia es licito casarse los Catholicos Herejes: que estos matrimonios los sabe, y los tolera la Iglesia, con tal que se permita vivir los Catholicos en nuestra ley sin peligro de que se pervieran. * Et Fr. Franciscum Pichon in opus. aureo de matrim. disp. 5. sect. 9. num. 413 fol. 231. Ubi sic: * Dico secundum: licite, & sine peccato potest celebrari matrimonium inter Catholicum, & hereticum, etiam sine conversione heretici, & absque spe conversionis ad fidem Catholicam. Ita Navarrus, Azor, Reginald. Fillucius, Bellarm. Cornelius, Seratio, Saliano, Salmeron, Sanchez, Basilus Ponce.

* Et ad rationem difficultandi, respondet num. 420.

* Quia quoties peto actum, vel Ministro actum, quem alius possit bene præstare, & sua culpa facit male, ergo non dico cooperari illius peccato, sed immunis sum à culpa: alias petio mutui ab usurario esset peccatum, quando est paratus usurarius, & similiter petio Sacramenti ab excommunicato Parocho. * Sic ille. Pro cuius discursu stat aperte M. Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6. prop. 1. dicens: * Nullo modo cooperatur peccato alterius: solum enim ille dicitur cooperari, qui ejus peccati causa est: in hoc autem casu, cum conferens sit paratissimus, & suscipiens nullatenus eum moveat, sit, ut neque ejus peccati simul causa sit. Et quamvis petens sciat, quod ille non sit contritionem habiturus, nil refert, quia alter sibi solus est causa, sicuti dum quis ab exposito usurario mutuum feneratoro petit. * Quibus facit sententia P. Granada in 3. p. con. 5. tract. 5. disp. ult. n. 10. Ubi cum

Suarez & Henricus, assertit non esse peccatum ministrare Episcopo exercenti ordines in peccato mortali. * Quia hoc non est inducere ullo modo ad malum, sed jurare ad actionem per se bonam, quam tamen alius propter suam culpam male exercet. * Ergo ob eandem rationem, licitum erit Catholico Patrini munus obire, Ministro heretico baptizante, cum iste alias paratus sit, & sua culpa male faciat actionem, quam licite efficere poterat; & quam ab excommunicato tolerato licitum est exigere, ut docent communiter Theologi, post decretum Concilii Constantiensis, quia ut tradit M. Soto supra prop. 6. * Si per internum motum animi contentantur, nulla incurrunt culpam in excommunicatione ministrando Sacramenta. * Pro qua sententia plures citat, & sequitur Leander, dicens esse communem tom. 4. de censur. tract. 2. disp. 6. quæst. 14.

19. Addunt alii, quos referunt, & sequuntur Diana p. 7. tract. 12. resol. 33. & Leander à Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 5. quæst. 10. Nullum esse peccatum, administrationem Sacramenti petere à Ministro iniquo, etiam non parato ministrare, licet nulla urgeat necessitas, nec major sit utilitas petentis. Ceterum implicationem involuit, quia major est utilitas petentis, Sacramentum suscipere, quam illius fructu carere. Ideo prius, quos pro hac parte adducit Leander, pro contraria citat quæst. seq. si alius sit probus Minister, qui Sacramentum administrat possit. Quos ipse ibidem sequitur dicens, esse peccatum lethale contra charitatem id petere à malo Ministro, qui nec commodior, nec utilior est petenti, si adsit alius probus Minister: eo nimirum quod sit causa, quod alius peccatum committat, alias non committitur: sic Suarez, Sayrus, Granada, Navarrus, Sanchez, Vazquez, Valentia, & alii, quos citat, & sequitur Castro Palao tom. 1. tract. 6. puncto 10. Quorum opinio mihi placet. Sed ad rem nostram.

20. Sententia nuper tradita de Patrino Baptismi, minus d. fieri, & probabilior erit, si hereticus sine

Part. II.

solemnitate baptizet; quia in hoc casu non ut minister ex officio, sed veluti laicus, ac proinde absque lethali administraret, ut cum D. Thoma, Navarro, Victoria, Nunno, Bonacina, & aliis tueretur Diana 5. p. tract. 4. resol. 10. & Leander ubi supra tom. 1. tract. 2. disp. 4. quæst. 29. ac proinde potiori jure excusandus erit Patrinus, & in hoc solo casu admittendum nonnulli existimant.

21. Ceterum Catholicum posse etiam esse Patrimum Baptismi, Ministro heretico solemniter baptizante; si ritu, & modo Catholico baptizet, sentit cum aliis, & merito, doctissimus Pater Thomas Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. dicens: * Tandem deducitur, fas esse Catholico, in prædictis locis, filium heretici de sacro fonte suscipere, si Baptismus ritus, & modo Catholico ministratur, secus si ritu heretico, aut schismatico. Quia nullo jure interdicitur Catholico esse Patrimum heretici. Ita Navarrus, Azor, Petrus de Ledesma. * Addit M. Serra tom. de Sacram. quæst. 67. art. 7. cum Soto, quem ipse refert in 4. dist. 4. quæst. unica art. 5. neque heretico esse prohibendum, esse Patrimum Baptismi Catholici: quod valde mihi displicet, nam cum baptizatis Patrinus adhibetur, ut nutritis, & pedagogi vicem suppleat, eos instruendo, & informando de his, quæ ad fidem, & Christianam vitam pertinent, nequit hoc munus hereticus obire: secus verò, Catholicus respectu filii hereticorum, quia licet baptizans sit hereticus, non impedit, quod postea infans possit instrui à Patrino Catholico in rebus fidei, imò tantum distare videtur à prohibitione, ut potius consulendum videatur, ut quo fieri possit, Patrinus hereticus, alioquin adhibendus, vitetur: quia tacite ille professurus erat, se in hæresi instructum recentem baptizatum, ut bene notat Layman lib. 5. tract. 2. cap. 9. in fine, qui bene subnectit: * Si tamen sub sit periculum scandali, vel quod parentes heretici, eâ intentione, adhibere velint Patrimum Catholicum, ut ad suam sectam se inclinantem eâ ratione ostendat, tunc Catholicus expressam protestationem præmittere debet, quod baptizatum suscipere velit, ut Patrinus Catholicus, quando opus habuerit, catholice etiam informaturus, quatenus possibile erit. * Sic Layman. Ex quo P. Escobar in Theolog. Moral. tract. 7. exam. 2. cap. 4. n. 63. consuetudinem hanc non improbandam dixit, quam nec ego improbo, donec autoritas superiorum in contrarium accedat.

Q V Æ S T I O X.

Utrum incidat in excommunicationem contra legentes libros hereticorum, qui audit alium legentem ipsos autem incitante, aut jubente, ut legat?

1. Communior opinio Theologorum pro parte negativa pugnat, quam tenet M. Soufa in Bulla Cæna cap. 2. disp. 14. num. 2. Ubi sic ait: * Ostenditur hæc conclusio. Hæc excommunicatio fertur tantum in legentes, sed qui audit quantumcumque lectionem persuaferit, in nulla verborum proprietate dicitur legere; ergo non excommunicatur. * Sic ille cum Ugolino, quem ibi refert. Idem prorsus tradit Bonacina de excomm. disp. 2. qua. 5. puncto 4. num. 11. ibi: * circa particulam legis

R 3

adver-

advertendum est primo; ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, ut aliquis per se ipsum legat, hic enim proprie dicitur legere. Idcirco ab hac excommunicatione excusantur, qui à famulo, vel ab alio legi audiunt, (attende) quamvis audiens sit causa, cur famulus, vel alius sibi audienti legat. Nam Bulla loquitur de legente, non verò de audiente, vel consulente, quinon dicitur proprie legere, sicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat. Ita Duardus, Sanchez, Navarro, Ugolinus, & alii apud Filiucium, & apud alios præfatos Doctores. * Sic ille.

2. Et hanc sententiam, ferè eisdem verbis tradit Portelin *Addit. ad dub. Regul. verb. Libri prohibiti*, num. 11. ibi: * Non incurrit censuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum; audire enim non est legere, & verba legis pœnalis sunt accipiendæ in significatione propria, & stricta. Et hoc verum censeo, etiam si is, qui audit legere, induxerit legentem, ut legeret. *

3. Et ferè communem esse constat, ex doctissimo Leandro à Sacram. *tom. 4. tract. 3. disp. 1. §. 5. quest. 58*. Ubi inquirens: * An etiam ipse Dominus, qui ut audiat, famulo legere præfatum (hæretici) librum, jubet, eandem quoque excommunicationem incurrat? * Respondet. * Negant quamplures Doctores, eo quod in proprietate sermonis, audire legere, non est legere, & verba legis pœnalis in propria & stricta significatione sunt sumenda. Ita Ugolinus, quem citat & sequitur Sanchez, Filiucius, Santarellus, Scortia, Duardus, Fagundez, Trullench, Castro Palao, Egidi, & alii: * Sic Leander, qui hanc sententiam æquè probabilem putat, ac contrariam; pro qua alios Autores refert. Sicut & Diana *p. 1. tract. de Bulla Cruciat. resol. 34*. Quibuscum Sanchez, Palao, & Lugo consentiunt Oviedo *de fide contror. 12 p. 2. n. 20*. & Antonius de Escobart *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 7. sect. 1. problem. 59*. omnes verò conveniunt, inducentem alium ad lectionem libri hæretici peccare mortaliter, ratione moralis cooperationis ad peccatum legentis, (si legens intelligat) & forsan etiam ratione periculi, cui audiendo errorem contra fidem exponitur. Quorum sententia mihi placet.

4. Addunt alii, (falso tamen fundamento innixi) eum, qui non habet subversionis periculum, posse licet hæreticorum libros, aut alios ab Inquisitione prohibitos, legere. Hanc propositionem esse probabilem, multis suadere conatur Iulius Caramuel *in Theol. fundam. in editione Francofurtiensi anno 1652. fundam. 12. quest. 1. fol. 187. & sequent.* Ubi, postquam in ejus confirmationem laboravit, concludit, dicens: * Sed neque hoc militat contra Inquisitionis auctoritatem: hæc enim propositio: *Nemo potest legere libros prohibitos, etsi certus sit, sibi non obstruendum*, est doctissima, probabilissima, & prudentissima, & si Inquisitores omnia sua velint esse evidenter, esse volent sede ipsa Apostolica digniores, nam præter articulos fidei, qui ad probabilitatem reduci non possunt, centena diebus singulis decreta à Pontifice emanant, quæ innituntur opinioni probabili. * Sic Caramuel.

5. Cui faciunt plures Doctores, asserentes, finem adæquatam Pontificis, & Sanctæ Inquisitionis, dum prohibent, retinere, seu legere ejusmodi libros, esse periculum subversionis: cessante autem fine adæquato legis in particulari, ejus obligationem cessare, est gravissimorum sententia. Quapropter majorem, in quæ est difficultas, multis suadet novissime

Doct. Franciscus Verde *in opus. pro Caramueli* 8. *Corol. 85. fol. 116. num. 441*. Ubi hæc: * Secundo legentium, atque habentium, esse finem adæquatam hujus prohibitionis, & sic non peccare, nec in censuram incurtere legentes, & retinentes libros hæreticorum, affirmant Sanchez, Albertinus, Decianus, Mascardus, Sanchez, & alii. *Decalog. cap. 10. num. 51. ibi: Cum finis hujus prohibitionis sit, ne legens imbibat hæresim: & excuset legentes libros Græcos, & Latinos, quos non intelligit Castro Palao*. Nec videtur possidere sententiam Portelinæ, non esse excommunicationem legentibus hæretici, à quibus sunt abstrahi errores, abstrahæ pagina. Tamburini *in Decalog. lib. 1. cap. 1. num. 36*. Oviedo *de fide contror. 17. p. 2. n. 20*. Marchantius *tom. 2. tract. 2. sect. 4. quest. 2. c. 1. lib. 4. lib. 25. disp. 3. tit. 2*. apud Caramuel *fundam. 17. n. 640*. qui *num. 664*. citat Caramel, addum, & alios cum Bullenbaum *in M. d. d. d. d. cap. 4. dub. 3. numer. 6*. * Hactenus D. D. Franciscus Verde.

§ I.

Vindicantur lesus, & vera sententia ratio traditur.

6. Verum Doctor Verde male probat periculum, ducit Tamburinum ubi *apud 3*, qui hoc probabile judicat cum pluribus legem non obligantem, cessante fine adæquato in particulari, & refert ad quos ex hoc principio tenuisse, eum, qui legentibus prohibitos, absque periculo subversionis, cadit, alteri vel mali, non incurtere peccatum accensuram (pro quo in margine citat Felinum, Albertinum, Mascardum, & Decianum apud Palao *lib. 4. disp. 2. p. 10 §. 2. n. 8*). nihilominus contrariam sententiam jure optimo ipse propugnat, *n. 4. cens.* * Verum quia reverà nunquam deest periculum, cuius finis: difficile enim videtur deesse periculum, re tam lubrica, nec apparere periculum solum de tante prohibitionis finem, est enim etiam hæreticorum contemptus ex eorum exterminationis librum enascens, &c. Quia, inquam, adæquatam finem nunquam deest, nullo modo aperienda est porta, quæ ejusmodi libros impunè evolvere possit. * Ita Tamburinus.

7. Neque P. Oviedo docet sententiam, quam ei imponit D. Verde, sed prorsus oppositam, nam postquam illam retulit ab aliquibus traditam, ipsam oppositam, videlicet, in eo casu excommunicationem incurtere, docent Suarez, Sanctius, Azor, Guinich, Puente, Hurt, Toletus, Palao, &c. *Itaque nimis, & superbum esset, hominem suo judicio in hac re fidere, & præsumere ab omni periculo se excusare in materia ex se gravissima, & ingenti periculo posita; est enim hæresis pessima, & contagiosissima, quæ facillimè serpit, & maxime timenda, his, qui se securos fingunt, &c.* Quapropter, ut tunc est, neminem prætextu securitatis, prædictos libros legere, aut retinere, etiam cum illi imposuit Doctor Verde sententiam omnino terminandam, & expungendam, oportet quam viam aperit contemnendi prohibitiones librorum, constituendo unumquemque judicem in sua causa, circa periculum subversionis; quod sine periculo, et quilibet timere potest, legendo libros hæreticos.

§. II.

Quid de libris, non suspectis de hæresi?

10. **N**on omnium librorum lectionem, aut retentionem esse prohibitam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, defendit Rever. P. Fr. Franciscus Bordonus, vir doctissimus ex tertio Ordine S. Francisci in *Sacro Tribunali*, cap. 14. *quæst.* 39. num. 78. Ubi sic: *Quæres, an legens alios libros prohibitos, seu suspensos alia ex causa, quàm hæresis, aut ejusdem suspitionis, incurrat excommunicationem, aut aliam pœnam? Exemp. grat. An sit excommunicatus legens librum prohibitum propter obsecrationes, &c. Vel propter alios fines, ut Augustini Barbose remissiones super Tridentinum, & ejus Bulvarium; item ad evitandas discordias inter aliquos de jurisdictione? &c. Respondeo, in his casibus nulla imposita est censura contra legentes ejusmodi libros, aut scripta prohibita, ut colligitur ex verbis subsequenter in dicto Indice. *Qui verò libros alio nomine interdictos legeret, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio Episcoporum se verè puniatur.* In edictis autem inquisitorum non comprehenduntur ejusmodi libri, quia ut patet ex verbis relatis, *quæst.* 23. comprehenduntur libri tractantes de hæresi, aut de illa suspecti, & non alii. *Hæc Bordonus.

11. Cui, in terminis edicti Dominorum Inquisitorum præcisè stando, consentit Tamburinus in *De cal. lib. 2. cap. 1. §. 7. n. 38.* Ubi sic inquit: *Cum per edicta Hispanæ Inquisitionis præscribatur terminus intra octo dies ostendendi ejusmodi libros; inciditne in excommunicationem, qui vel post terminum, vel etiam nunquam ostendit? Respondeo, salvo meliori judicio, nequaquam quoad libros numero præcedenti dictos (in quos certum est nullum errorem irrepsisse.) Ratio est, quia in edicto nulla apparet lata excommunicatio. Dices in fine edicti fulminatur excommunicatio. Respondeo, si attentè edicti tenorem legas, videtur hæc excommunicatio, cum sit tam rigorosa, cadere solum in hæresim, cæteraque gravia delicta superius allata, non vero in eos, qui dumtaxat à tali librorum ostensione se subtrahunt, si libri, vel alijs ostensi fuerint, vel certè nil erroris contineant. Quidde peccato mortali? Respondeo: quia illud verbum *præcipimus*: est nota in legibus peccati mortalis, quando materia est levis: In nostra autem materia, quando libri nil erroris continent, videtur res esse levis, ut modo num. 57. dictum est. *Sic ille.

12. Quibus quoad censuram à Sancto Tribunali Inquisitionis impositam (de qua tantum ipsi fuerunt loquuti) nil videtur posse obijci; cum id expressum sit in Indice Expurgatorio anno 1640. Ubi imposita censura sic declaratur: *Con declaracion, que los que tuvieren, o leyeren libros, que se prohiben, o expurgan, o corrigen por contener heregia, o sospecha della, *ipso facto* incurran en las censuras referidas. Pero los que tuvieren, o leyeren (attende) libros prohibidos, o expurgados por otras causas, ade mas del pecado mortal, que es cierto (que por la inobediencia ayan cometido) incurran en pena de excomunion ferenda. *En de facto non incurritur, sed comminatur, ut non obediens post monitionem imponatur.

13. Quoad peccatum vero, clarè dicitur in Expurga-

teorum, tum in se, tum in alijs, ad quorum manus fortè deveniant, qui facillè in sermone capiuntur, & labendi periculum, post lapsum, animadvertent. Præterquam quod, ut in plurimum subsistit finis alius prohibitionis librorum, nempe eorum Authores denigrare, vel tum ipsos, tum alios in posterum coercere, ne in præjudicium Religionis, vel morum, similes libros evulgare audeant, atque adeò nunquam cessat adæquatè finis legis.

8. Dices, & finem secundo loco positum, quandoque etiam cessare: imò Authorum librorum pœnam, eorum lectione non leviter augeri, nempe si sapientissimus aliquis eos legat, ut refutet, cum summa Authorum suorum confusione, & ignominia. Fateor, idèdque existimo, finem adæquatum istius prohibitionis, sicut & aliarum legum communiter, esse remotionem mali, quod legislator considerat communiter conjunctum cum lectione spectata secundum substantiam, quam hic, & nunc prohibet, quod quidem malum, etsi respectu alienius, & in particulari aliquo casu conjunctum non sit, hoc non efficit, quod communiter non sit conjunctum; id enim efficere, æquè impossibile est, ac quod unus homo, vel unus casus sint plurimi. Ergo in nullo particulari cessare potest finis adæquatus legis prohibentis lectionem librorum prohibitorum. Hæc solutio desumitur ex doctrina P. Vazquez *1. 2. disp.* 163. *cap.* 3. num. 19. quem citatum sequitur Thomas Sanchez in *sum. lib. 4. cap.* 15. num. 37. quam necessariò sustinendam censo, ut vitentur innumera inconvenientia ex contraria pullulantia in lege naturali, & divina. Quò faciunt verba Jurisconsulti in *l. 19. & 20. ff. de legibus.* *Non omnibus, quæ à majoribus constituta sunt, ratio adæquata reddi potest: rationesque eorum, quæ constituuntur inquiri non oportet, alioquin multa ex iis, quæ certa sunt subverterentur.*

9. Hanc verò sententiam verissimam, & omninò tenendam, quoad librorum prohibitorum retentionem, limitavit Marchantius, in *Tribunali Sacrament.* tom. 2. *tract.* 2. *tit.* 2. *disp.* 4. *dub.* 5. dicens, libros non absolute prohibitos, sed cum clausula, *donec corrigantur, seu expurgentur*, posset retineri, donec opportune eorum correctio, aut expunctio fuerit inducta. Cui consentit D. D. Franciscus Verde in *Opusc. pro Caramuele quæst.* 8. *corol.* 86. num. 447. fol. 117. in fine. Sed nescio sanè, quo fundamento, cum oppositum videatur clarè constare ex Bulla Gregorii XV. quæ incipit: *Apostolatus noster*, & pateat ex indice Expurgatorio Sacri Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ, ubi hæc habentur verba. *Mandamos en virtud de santa obediencia, y lo pena de excomunion, &c. que de aqui adelante ninguno sea osado a tener, ni leer libros los prohibidos en este indice, o de los comprehendidos en las reglas generales del. *Quapropter Sanctissim. noster Alexander VII. ut huic opinioni aditum omninò præcluderet, eam ut scandalosam damnavit die 18. Martii anno 1666. & est 45. ex damnatis: *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.* Quam docere, aut edere n. si fortè impugnando sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & sibi reservatæ, prohibuit.

(.†.†.)
(††)

purgatorio, ut vidimus, certum esse, fore mortale propter inobedientiam, unde non est audiendus Tamburinus supra, dum veniale tantum existimat ex parvitate materiae, sicut neque alii, qui idem suadere conantur ex alio principio desumpto ex doctrina Eminent. Cajet. verb. *Præcep. transgressio*, quem sequitur M. Serra 1. 2. q. 96. art. 4. fol. 439. qui docent, legem prohibentem, seu præcipientem sub pœna excommunicationis ferendam, (qualis est hæc, de qua loquimur) non obligare sub mortali. Verba Cajetani sunt. *Siste tamen hic pedem, & adverte, quod inter excommunicationem lata sententia, & comminatum excommunicationis pœnam, differentia est, etiam in quantum ad peccatum transgressionis, in hoc, quod transgressor præcepti cum lata excommunicationis sententia peccat mortaliter, &c. Transgressor autem præcepti sub comminatum pœna, non peccat mortaliter, quousque transgressio non pervenerit, ad hoc quod ille dignus sit excommunicari. *Quod iuxta magis explicat, dicens: *Non peccat mortaliter, quousque monitus (generaliter, vel specialiter) perseveret, tunc enim ut potest excommunicatione dignus peccat mortaliter. *Sic Cajetanus, cujus verba referens Armilla verb. *lex num. 4.* non dissentit, & videntur tenere alii apud Sanchez in *sum. lib. 6. cap. 4. num. 49.* Ubi ait: *Si excommunicatio sit ferenda, non constat inter Doctores, an talis lex ad mortale semper obliget. Nam D. Antoninus ait: quando à jure imponitur, esse signum obligationis sub mortali, verum quando ab homine dubium esse. Alii verò asserunt, non omnem legem hujusmodi obligare sub mortali, quia antequam excommunicentur transgressores, debet præcedere monitio, unde tunc incipiet esse mortale, quando post transgressionem legis admonitus transgressor, cessare non vult, quia tunc potest excommunicari. Sic Driedo, Armilla, Petrus de Soto, Valentia, &c. Et loquens de præcepto superioris sub hac pœna imposito, idem docet Angles in *floribus 2. p. quæst. unica de voto, art. 4. diff. 16.* *Sic Sanchez, & Diana p. 3. tract. 6. *Miscell. resol. 76.* Ubi inquirens. *An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale? *Respondet: *Alibi pro parte negativa adduxi Valentiam, cui nunc addo Sotum *lect. 3. de excom. §. Primo igitur*, & Driedonem, quos citat, & sequitur ex Societate Jesu Castus Palao in *oper. Morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 15. num. 3.* Ubi ita asserit: *Si excommunicatio ferenda est, tunc plures Doctores

res affirmant, esse signum sufficienter transgressionis sub mortali. Et quidem si excommunicatio censetur certissimum. At quia existimo cum cautione, ut imponatur, ea de causa non est sufficienter signum mortalis obligationis. Hæc tenet Diana in Castro Palao.

14. Hæc sunt, quæ militant pro sententia Tamburini excusantis à lethali retentionem, & librorum librorum, quando libri prohibiti, nec censentur, nec ejus suspicionem continent, sed ob alias causas prohibentur. Verum contraria sententia valens prohibitionem sub censura excommunicationis ferendam sub lethali obligare, est communior, & verior. Cui innixum Tribunal Sanctæ Inquisitionis ita declarat verbis supra datis, dum ait: *Ad mortale peccatum mortaliter, quæ es cetero, &c. *Et sine cuius præceptum sit in virtute sanctæ obedientie, & legis gloriæ, ad culpam lethalem obligare, ut ex verbis supra datis id supponebatur, & per se declaratur, nequit ex excommunicatione ferenda committitur inferri, & cum aliis materiis gravibus, secundum communem sententiam, nequit per præceptum latius à culpa gravi liberari. Videatur Diana p. 1. *resol. 5.* Ubi doctè rem discutit, & ratione, & auctoritate probat, esse lethale, legere libros ab Inquisitoribus prohibitos, & adducit Turrianum dicentem, erroneum esse, contrarium asserere.

15. Addo, post decretum Summi Pontificis Alexandri VII. supra adductum, non solum esse peccatum mortale, sed excommunicationem, ipso facto Summo Pontifici reservatam incurtere transgressores librorum quacumque ex causa prohibitos. Nam prohibiti, donec corrigantur, sub hac censura continentur, à fortiori absolute prohibiti, ut ex terminis patet. Unde licet excommunicationem à Tribunal Inquisitionis non semper incurrant, ut bene Dolidores citati, nequebunt in posterum deficientes à censura Apostolica incurrenda liberari. Nec id in dubium vererebit. Unde fit, potiori jure omnino reiciendos Marchantium, & D. Franciscum Verde de supra, dum ne veniale quidem peccatum intervenire contendunt in retentione, quando libri sunt prohibiti cum clausula, *non tamen* purgantur.

